

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Облік та внутрішній контроль логістичних витрат на прикладі ТОВ "Радавей
Україна", м. Хмельницький

Рівень вищої освіти Магістр

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

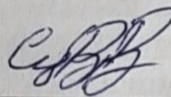
Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Освітня програма Облік і оподаткування

Шифр КвРОО.024260.01.01.00

Виконав здобувач 2 курсу група ОАм-24-1

Шифр

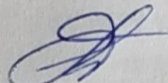

Підпис

Валерій СІДЛЕЦЬКИЙ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник к.е.н., доцент

Науковий ступінь, учене звання

Підпис

Лариса ОВОД
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер к.е.н., доцент

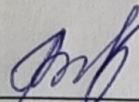
Підпис

Володимир ЧЕНАШ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри обліку,

аудиту та оподаткування

Підпис

Наталія ПОНОМАРЬОВА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

26 грудня 2025 р.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Економіки і управління
Кафедра Обліку, аудиту та оподаткування
Рівень вищої освіти «магістр»
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Освітня програма Облік і оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри обліку, аудиту та
оподаткування Наталія ПОНОМАРЬОВА

« 01 » 09 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Сідлецький Валерій Вацлавович

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1 Тема роботи «Облік та внутрішній контроль логістичних витрат на прикладі ТОВ «Радавей Україна», м. Хмельницький»

Керівник роботи Овод Лариса Василівна, к.е.н., доцент

Затверджена наказом по університету від 25 серпня 2025 р. №65, додаток №16, денна

2 Термін подання здобувачем роботи на кафедру 10.12.2025 р.

3 Вихідні дані до роботи нормативно-законодавча база, дисертації, автореферати і статті здобувачів наукового ступеню, навчальні посібники та підручники, статті фахових журналів та інші публікації.

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ. Розділ 1 Теоретико-правові основи обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат. Розділ 2 Організація обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна», Розділ 3 Удосконалення обліку та внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна». Висновки. Перелік джерел посилання. Додатки

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1 Мета, завдання, об'єкт та предмет, наукова новизна кваліфікаційної роботи.

2 Місце логістичних витрат в господарській діяльності торговельного підприємства.

3 Сучасні напрямки класифікації логістичних витрат з метою обліку, контролю та управління.

4 Основні зовнішні та внутрішні фактори впливу на логістичні витрати в діяльності торговельного підприємства.

5 Динаміка основних показників доходів та витрат діяльності ТОВ «Радавей Україна» у 2022-2024 роках.

6 Основні етапи логістичного циклу та витрати ТОВ «Радавей Україна».

7 Складові облікової політики щодо логістичних витрат в ТОВ «Радавей Україна».

8 Бухгалтерські записи з обліку логістичних витрат за етапами логістичного циклу ТОВ «Радавей Україна».

9 Складові системи внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна».

10 Пропозиції щодо елементів облікової політики ТОВ «Радавей Україна» щодо логістичних витрат.

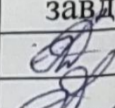
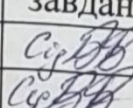
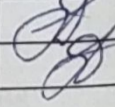
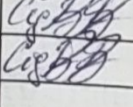
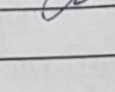
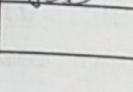
11 Пропозиції з групування логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна».

12 Пропозиції щодо об'єктів, методів, аналітичних рахунків управлінського обліку логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна».

13 Пропозиції з удосконалення системи внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна».

14 Послідовність внутрішнього контролю логістичних витрат в ТОВ «Радавей Україна»

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

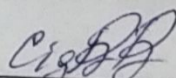
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Овод Л.В., к.е.н., доцент	 14.09.2025	 14.09.2025
2	Овод Л.В., к.е.н., доцент	 20.10.2025	 20.10.2025
3	Овод Л.В., к.е.н., доцент	 08.11.2025	 08.11.2025

7 Дата видачі завдання 01.09.2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

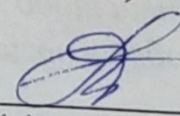
Назва розділу кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
Визначення (обрання) теми дипломної роботи, подання заяви на затвердження теми	25.08.2025	Виконано
Складання та уточнення плану дипломної роботи, оформлення та затвердження завдання	01.09.2025	Виконано
Опрацювання літературних джерел, нормативних документів, збирання та обробка фінансово-облікових, статистичних, звітних даних, проведення розрахунків та аналізу	26.09.2025	Виконано
Написання розділу 1	12.10.2025	Виконано
Написання розділу 2	29.10.2025	Виконано
Написання розділу 3	10.11.2025	Виконано
Підготовка висновків та пропозицій	01.12.2025	Виконано
Проходження нормоконтролю, остаточне оформлення дипломної роботи, підготовка тексту виступу й роздаткового (слайдів) матеріалу до захисту	08.12.2025	Виконано
Подання завершеної дипломної роботи науковому керівнику для оформлення відгуку	10.12.2025	Виконано
Захист дипломної роботи на засіданні комісії кафедри обліку, аудиту та оподаткування	29.12.2025	

Здобувач

(підпис)

Валерій СІДЛЕЦЬКИЙ
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

Лариса ОВОД
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Анотація

Студент групи ОАм-24-1 Сідлецький Валерій Вацлавович

Керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування Овод Лариса Василівна

Тема дипломної роботи: «Облік та внутрішній контроль логістичних витрат на прикладі ТОВ «Радавей Україна», м. Хмельницький»

Пояснювальна записка до роботи включає 109 сторінок, у тому числі 16 таблиць, 10 рисунків, перелік джерел посилання з 56 найменувань, 4 додатків

Ключові слова: витрати, логістичні витрати, облік логістичних витрат, контроль логістичних витрат

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат торговельного підприємства

Підприємство-суб'єкт дослідження: Товариство з обмеженою відповідальністю «Радавей Україна», м. Хмельницький

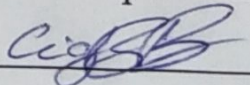
За результатами дослідження сформульовані напрямки удосконалення управлінського обліку, внутрішнього контролю логістичних витрат підприємства

У вступі обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, суб'єкт та методи дослідження. У першому розділі досліджено економічну сутність логістичних витрат як об'єктів обліку та внутрішньогосподарського контролю, їх класифікації та нормативно-правового регулювання. У другому розділі розглянуто організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства, показники діяльності, організацію і методику обліку та контролю логістичних витрат. Третій розділ присвячено розробці заходів з удосконалення управлінського обліку та внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна».

Дата виконання дипломної роботи 08.12.2025 р.

Дата захисту дипломної роботи 29.12.2025 р.

Студент

Сідлецький В.В.

Зміст

с.

Вступ.....	6
1 Теоретико-правові основи обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат	9
1.1 Логістичні витрати підприємства як економічна категорія, об'єкт обліку і внутрішнього контролю, їх нормативно-правове регулювання.....	9
1.2 Класифікація логістичних витрат.....	17
1.3 Вплив факторів на склад і розмір логістичних витрат підприємства	26
2 Організація обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна».....	37
2.1 Характеристика діяльності ТОВ «Радавей Україна».....	37
2.2 Організаційні аспекти та особливості обліку логістичних витрат підприємства	50
2.3 Внутрішній контроль логістичних витрат	61
3 Удосконалення обліку та внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна».....	70
3.1 Пропозиції щодо формування системи управлінського обліку логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна».....	70
3.2 Удосконалення системи внутрішнього контролю логістичних витрат.....	80
Висновки.....	88
Перелік джерел посилання.....	93

ДОДАТОК А Статут ТОВ «Радавей Україна».....	101
ДОДАТОК Б Фінансова звітність ТОВ «Радавей Україна» за 2022 рік	107
ДОДАТОК В Фінансова звітність ТОВ «Радавей Україна» за 2023 рік	108
ДОДАТОК Г Фінансова звітність ТОВ «Радавей Україна» за 2024 рік	109

ВСТУП

Європейська та міжнародна інтеграція вітчизняних підприємств у міжнародні ринки сприяє досить активному розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні та зумовлює побудову різноманітних ієрархічних логістичних взаємозв'язків між різними суб'єктами господарювання. Попри стратегічні напрямки розвитку українського бізнесу, сучасні суб'єкти господарювання стикаються з низкою викликів, ризиків, непередбачуваних ситуацій, пов'язаних з війною: розбиті дороги, затримки на кордонах, перебої з електропостачанням, нестача персоналу чоловічої статі, інфляційні процеси. У цьому контексті виникають проблеми з організацією логістики, швидкістю логістичних процесів, які призводять до зростання логістичних витрат і знижують ефективність роботи підприємства в цілому.

Слід зазначити також, що європейські орієнтири розвитку України вимагають включення принципів сталого розвитку (зокрема, їх екологічні та кліматичні складові) у стратегічне та оперативне управління і вимагає екологічно та кліматично орієнтовану оптимізацію витрат і перегляду традиційних логістичних складових витрат.

Враховуючи реалії сьогодення, погіршення логістичної системи в умовах військового стану в Україні та за умов дотримання принципів сталого розвитку суб'єктам господарювання доводиться доволі швидко адаптуватися до сучасних реалій. Це вимагає розробки, впровадження та ефективного функціонування системи обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат, як дієвого інструменту їх мінімізації, економного використання дифіцитних ресурсів не тільки для забезпечення стабільної роботи підприємства, а й його прибутковості та фінансової стійкості.

Теоретичні та практичні аспекти обліку та внутрішнього контролю логістичних витрат досліджували такі науковці: В. Воськало [14], В. І. Демський [21], З. Задорожний [23], О. В. Кравець [32], О. Є. Кузьмін [34], О. Б. Телішевська

[51], Рета М. В. [42], І. Б. Садовська, К. Є. Нагірська, Н. В. Тлущкевич [45], О. В. Фоміна, О. О. Августова [53], С. Р. Штефуник, І. М. Кіндзерський [55], Яремко І.Й. [56]. та інші.

Незважаючи на актуальність та глибину проведених досліджень, вагомий внесок у вдосконалення та розвиток системи обліку логістичних витрат і логістичних операцій підприємств в Україні, питання організації обліку і контролю логістичних витрат, інформаційного супроводу прийняття управлінських рішень є актуальними, потребують дослідження і удосконалення в умовах діяльності конкретних суб'єктів господарювання.

Метою дипломної роботи є вивчення теоретичних та правових основ організації обліку і контролю логістичних витрат, дослідження їх особливостей на торговельному підприємстві, обґрунтування напрямів покращення в умовах сталого розвитку та стратегічних орієнтирів.

Реалізація мети дипломної роботи передбачає розв'язання таких завдань:

- дослідити логістичні витрати торговельного підприємства як економічну категорію та об'єкт обліку і внутрішнього контролю, напрямки їх класифікації;
- виявити основні проблеми, що виникають у процесі управління, обліку і контролю логістичних витрат;
- узагальнити діюче в Україні нормативно-правове регулювання обліку і контролю логістичних витрат;
- розглянути особливості діяльності ТОВ «Радавей Україна», його фінансовий стан;
- проаналізувати складові організації, діючу систему обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна»;
- розробити практичні рекомендації з удосконалення управління, обліку та внутрішнього контролю логістичних витрат торговельного підприємства в умовах сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є первинні документи, облікові регістри та система обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна».

Предметом дослідження виступає комплекс теоретичних, методичних, організаційних і практичних аспектів обліку та внутрішнього контролю логістичних витрат підприємств.

Методологія дослідження заснована на використанні комплексного і системного підходів, що дозволяють розглядати логістичні витрати досліджуваного підприємства як цілісну систему, складовими якої є різні елементи: витрати в процесах постачання, виробництва, розподілу, реалізації та обслуговування клієнтів. В роботі використовувалися загальнонаукові методи, індукції, дедукції, наукової абстракції, методи порівняльного аналізу, синтезу, що дозволяють комплексно оцінити сутність та класифікацію логістичних витрат, їх облік і контроль та оцінити ефективність запропонованих заходів.

Інформаційною базою дослідження були наукові праці українських вчених, тези доповідей науково-практичних конференцій, національні нормативно-законодавчі документи, облікова інформація досліджуваного підприємства.

1 ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ

1.1 Логістичні витрати підприємства як економічна категорія, об'єкт обліку і внутрішнього контролю, їх нормативно-правове регулювання

Євроінтеграційні, трансформаційні процеси, військові дії, що сьогодні відбуваються в Україні, супроводжуються високим рівнем ризиків, нестабільності, невизначеності і супроводжуються кризовими явищами у всіх сферах життя, у тому числі й в економічній. Швидкоплинні динамічні зміни в економіці України, її нестабільність зумовлюють необхідність переосмислення вітчизняними суб'єктами підприємництва економічних підходів до господарювання, адаптації стратегій діяльності щодо прогнозування попиту, оптимізації обсягів виробництва та реалізації, організації процесів транспортування, складування та напрямів руху товарно-матеріальних активів.

Ключову роль у цих процесах відіграє логістичний підхід до управління потоками товарно-матеріальних цінностей, який є важливим стратегічним та операційним інструментом в умовах цифровізації бізнес-процесів, розвитку технологій.

Отже, виникає необхідність дослідження сутності логістичних витрат, оскільки в межах логістичного підходу до управління їх слід розглядати не лише як складову усіх операційних витрат, а й як стратегічний інструмент управління та оптимізації усіх ресурсів, зростання ефективності операційної діяльності, забезпечення стійкості та конкурентоспроможності підприємства. За таких умов функціонування системи управління логістичними витратами торговельно-виробничих вітчизняних підприємств потребує пошуку та впровадження в їх господарську діяльність результативних, практико-орієнтованих, інноваційних рішень щодо підвищення дієвості такого управління.

Слід підкреслити, що поєднання прогресивних форм організації та методики управлінського обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат з новими підходами до управління дозволяють підвищити фінансову стійкість в кризових умовах, ефективність господарювання і передбачає досить глибоке вивчення їх структури, факторів впливу на формування та на загальні операційні витрати підприємства. «Зниження логістичних витрат, зростання на цій основі прибутку підвищує фінансові можливості підприємства, розширює його господарську самостійність. У комерційній практиці економічно розвинених країн облік логістичних витрат інтегрований із їх нормуванням, плануванням і аналізом в єдину інформаційну систему, що дозволяє оперативно виявляти та усувати порушення в процесі логістичної діяльності. При цьому вирішуються питання про прибуток для підприємства: закупівлі продукції, виробництва, використання каналів збуту» [32].

У структурі усіх операційних витрат суб'єктів торговельної діяльності логістичні витрати посідають важливе місце, оскільки вони займають подекуди велику питому вагу і тому прямо впливають фінансові результати підприємства та його конкурентоспроможність. «Згідно з сучасними підходами до їх вивчення, логістичні витрати охоплюють витрати, пов'язані з рухом матеріальних, інформаційних, фінансових і трудових ресурсів у межах логістичного ланцюга» [48, с. 439]. Як зазначено у більшості досліджень вчених, вони включають, зазвичай, «витрати на транспортування, складування, управління запасами, інформаційне забезпечення, а також адміністративні витрати, пов'язані із забезпеченням логістичних операцій» [48, с.439].

Актуальність досліджень з проблем обліку та контролю логістичних витрат в сучасних кризових умовах визначається такими чинниками [25]:

- 1) важливість отримання конкурентних переваг на ринках збуту шляхом оптимізації логістичних процесів на підприємстві;
- 2) необхідність зниження логістичних витрат, а інформаційно-аналітичне забезпечення для цього може надати лише ефективна система бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю;

3) облік як джерело інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень потребує виявлення, визнання, класифікації та облікової реєстрації логістичних витрат [21, с. 28];

4) вплив сучасних технологій та цифровізація господарських процесів підприємства вимагає зміни підходів до управління та обліку логістичних витрат.

У цьому контексті важливі наукові підходи дослідників до визначення сутності поняття «логістичні витрати», які представлені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до трактування сутності поняття «логістичні витрати»

Автор	Трактування сутності поняття «логістичні витрати»
1	2
Демський В.І.	«це частина сукупних, а конкретніше – операційних, витрат діяльності підприємства; це зменшення економічних вигод ..., представлене у грошовому вираженні; це витрати, пов'язані із рухом матеріальних, фінансових, трудових та інформаційних ресурсів, що є елементами логістичного ланцюга; це витрати, які супроводжують логістичні операції, починаючи від закупівлі матеріальних ресурсів і завершуючи доставкою продукції споживачу. У деяких дослідженнях цей процес розширюється від дослідження ринку і аж до післягарантійного супроводу реалізованого продукту» [25, с. 29]
Задорожний З., Грицишин А.	«логістичні витрати – це складова витрат операційної діяльності підприємства, пов'язаних із вивченням ринку запасів, їх закупівлею і складуванням, зберіганням, відвантаженням та зовнішнім транспортуванням» [23, с.111].
Кравець О. В.	«Логістичні витрати – це грошове вираження сукупності витрачених матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсів підприємства, які пов'язані із забезпеченням бізнес-процесів та операцій із переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи» [32, с., 146]
Рета М. В.	«це грошове вираження сукупності витрачених матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсів підприємства, які пов'язані із забезпеченням бізнес-процесів та операцій з переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи» [42, с. 156].

Кінець таблиці 1.1

1	2
Рудніченко Є.М., Гавловська Н. І.	Під логістичними витратами розуміють витрати, пов'язані з виконанням логістичних операцій (розміщення замовлень на поставку продукції, закупівля, складування продукції, внутрішньовиробниче транспортування, проміжне зберігання, зберігання готової продукції, відвантаження, зовнішнє транспортування), а також витрати на персонал, устаткування, приміщення, складські запаси, на передачу даних про замовлення, запаси, поставки [43, с. 173]
Сень В., Царук В.	логістичні витрати «включають витрати на транспортування, складування, управління запасами, інформаційне забезпечення, а також адміністративні витрати, пов'язані із забезпеченням логістичних операцій» [48, с. 439]
Телішевка О. Б.	«Логістично-постачальницькі витрати означають витрати, які утворюються у постачальницькому процесі та забезпечують перетворення закуплених ресурсів у вантаж і запаси... Логістичні витрати – це не лише витрати на управління матеріальними потоками, а ще інформаційними та фінансовими» [51, с. 392].
Фоміна О. В., Августова О. О.	«щодо економічної сутності логістичних витрат надає можливість розглядати їх вартість різних ресурсів, що пов'язані із будь-якою стадією логістично-постачальницьких операцій (замовлення, закупівлі, транспортування та зберігання) в межах логістичної підсистеми підприємства» [53, с. 295]
Штефуник С. Р., Кіндзерський І. М.	«логістичні витрати можна розділити на декілька категорій за місцем їх виникнення, зокрема: витрати пов'язані із придбання сировини та матеріалів; витрати пов'язані із внутрішньовиробничими процесами; витрати пов'язані із реалізації готової продукції» [55]
Яремко І. Й.	«Під витратами на управління логістикою конкретного підприємства розуміють видатки на організацію скоординованої діяльності різних підрозділів підприємства» [56].

Аналізуючи наведені визначення дослідників щодо економічного змісту поняття «логістичні витрати», який представлено у науковій літературі, слід зазначити, що думки вчених відображають багатогранність підходів до його трактування, оскільки це зумовлено різними аспектами логістичної діяльності – від витрат на транспортування, комплектування, зберігання товарно-матеріальних запасів до стратегічних витрат, які пов'язані з управлінням ланцюгами постачання, інформаційною підтримкою і, звісно, сервісним обслуговуванням.

Таким чином, спільною ознакою усіх підходів до визначення сутності логістичних витрат є те, що вони завжди пов'язані з логістичною діяльністю, зокрема з логістичними операціями.

Досить велика увага в науковій літературі приділяється саме логістичній діяльності, у якій і виникають логістичні витрати. У цьому аспекті досить цікавим є дослідження науковців Воськало В.І. та Демського В.І. [14], які виокремлюють три підходи у роботах вчених: функціональний, системний та процесний. Також дослідники називають основні логістичні функції підприємства, до яких відносять «постачання, транспортування, складування, виробництво, збут» [14]. Автори слушно зауважують, що їх перелік залежить від організаційної структури та масштабу діяльності суб'єктів господарювання.

На думку колективу авторів Садовської І.Б., Нагірської К.Є., Гаврилюк Б.О. [44] за функціональним підходом до логістичної діяльності доцільно увагу акцентувати на конкретних функціях в управлінні підприємством: «планування, бюджетування, організація, управління, облік, аналіз та контроль руху матеріальних потоків від постачальника до кінцевого споживача з урахуванням часу та географії» [44]. Водночас, для ефективного управлінського обліку логістичних витрат вчені роблять акцент прийнятті рішень щодо величини суттєвості у визнанні і обліку витрат, при якій вказана ознака впливає на прийняття управлінських рішень. При цьому рівень компетентності персоналу та система логістики на підприємстві має вирішальне значення.

Таким чином, розуміння підходів до визначення логістичної діяльності дозволить своєчасно виявити сильні і слабкі сторони в її організації, врахувати вплив зовнішніх та внутрішніх факторів, що є необхідною умовою формування ефективної системи управлінського обліку логістичних витрат.

Особливості діяльності торговельно-виробничих підприємств пов'язані із взаємопов'язаними господарськими процесами на шляху руху запасів до споживача. До основних господарських процесів в логістичній діяльності цих суб'єктів господарювання належать:

– процес постачання;

- процес управління товарно-матеріальними запасами (групування, складування, зберігання);
- процес виробництва (комплектування відповідно до індивідуальних потреб споживачів);
- процес дистрибуції (збуту).

Усі господарські процеси формуються з окремих логістичних операцій у кожному із структурних підрозділів, під час яких виникають логістичні витрати. Такими підрозділами, зокрема, є відділи інформаційного забезпечення, постачання, маркетингу, комплектування, комунікації, транспортної логістики, обслуговування клієнтів, торговельні точки.

Досить слушною є думка В. І. Демського [21; 22], що для побудови ефективної системи управлінського обліку логістичних витрат слід враховувати такі їх характеристики:

- як облікову категорію за НП(С)БО;
- як складову операційних витрат;
- як витрати, що пов'язані з рухом різних видів ресурсів і є елементами логістичного ланцюга;
- як витрати, що супроводжують логістичні господарські процеси і операції

(рис. 1.1)

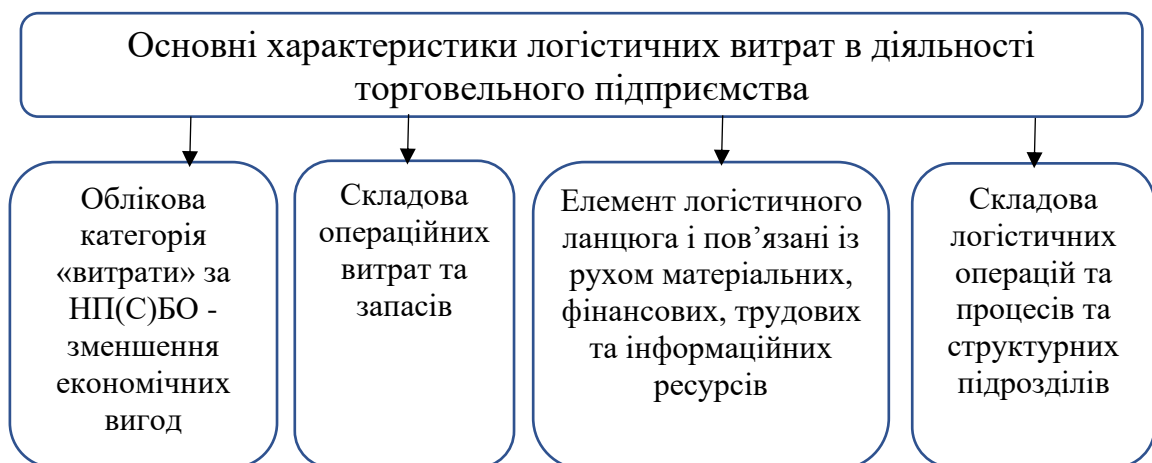

Рисунок 1.1 – Місце логістичних витрат в господарській діяльності торговельного підприємства

Облік логістичних витрат в Україні регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні № 996-XIV від 16.07.1999 [2], Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), Податковим кодексом України від 02.12.2010 № 2755-VI [1]. Однак, жоден національний стандарт не охоплює повністю логістичну діяльність підприємства. Проте, кілька з них врегульовують окремі ділянки обліку логістичних витрат в залежності від того етапу логістичного ланцюга, до якого вони належать. Зокрема, це НП(С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 9 «Запаси», НП(С)БО 16 «Витрати» (табл.1.2) [3].

Таблиця 1.2 – Нормативно-законодавче регулювання обліку та контролю логістичних витрат

Нормативний документ	Значення у відображенні логістичних витрат
Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [1]	<ol style="list-style-type: none"> 1. Встановлює, щоб визнання витрат відбувалося за НП(С)БО (пп. 134.1.1 ст. 134 ПКУ), за правилами бухгалтерського обліку. 2. Витрати мають бути документально підтвержені та відповідати принципу «витрати для отримання доходу». За пп 177.4. до переліку витрат, безпосередньо пов'язаних з отриманням доходів, належать: інші витрати, зокрема на транспортування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів). 3. За статтею 198 ПКУ дозволено включати до податкового кредиту з ПДВ суми, сплачені у складі вартості логістичних послуг якщо послуги використовуються в оподатковуваних операціях та є податкова накладна, зареєстрована в ЄРПН
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV [2]	Закон встановлює загальні принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які застосовуються і до логістичних витрат (принципи: достовірність, доцільність, обачність, автономність).
НП(С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом МФУ від 07.02.2013 № 73 [3]	Визначає склад і структуру фінансової звітності, формування інформації в звітності про витрати загалом, у тому числі логістичні витрати у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід)»

Кінець таблиці 1.2

1	2
НП(С)БО 9 «Запаси», затверджене наказом МФУ від 20.10.99 N 246 [4]	Визначає, які логістичні витрати формують первісну вартість запасів у складі транспортно-заготівельних витрат (транспортування, страхування, навантаження тощо)
НП(С)БО 16 «Витрати», затверджене наказом МФУ від 31.12.99р. № 318 [5]	Регламентує порядок визнання витрат, зокрема витрат на виробництво (внутрішня логістика: внутрішні переміщення, зберігання, комплектування відповідно до індивідуальних потреб споживачів тощо), на збут (доставка до покупця, зберігання, пакування) та адміністративних (витрати на логістичне адміністрування)
НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», затверджене наказом МФУ від 25.02.2000 № 39 [6]	Регламентує порядок обліку логістичних витрат малими та мікропідприємствами, які ведуть облік цих витрат у спрощеній формі

Варто також зупинитися на особливостях обліку логістичних витрат, адже за своїм характером вони мають досить складну структуру, виникають в діяльності підприємства на різних етапах та по-різному впливають на собівартість закупівлі запасів, виготовленої продукції й на фінансові результати суб'єкту підприємництва.

Насамперед, логістичні витрати мають досить складну природу, оскільки виникають в різних господарських процесах в підприємства – від закупівлі запасів та їх транспортування до зберігання, передачу у виробництво та на етапі реалізації продукції (товарів). Через це їх важко класифікувати та відобразити у бухгалтерському обліку за функціональними ознаками, що зумовлює необхідність ґрунтовного аналітичного підходу та деталізації у розрізі логістичних підсистем.

По-друге, досить значна частина логістичних витрат «має непрямий характер і не може бути прямо віднесена на собівартість окремих видів продукції чи послуг. У зв'язку з цим виникає потреба у застосуванні спеціальних методів розподілу витрат, таких як база тоннажу, обсяг перевезень, відпрацьований час або інші релевантні показники» В. І. Демський [21; 22].

Також, важливою особливістю логістичних витрат є необхідність їх деталізації у межах загальних статей бухгалтерського обліку. Зокрема, комплексна стаття “витрати на збут” як елемент фінансової звітності не дає змоги здійснити аналіз окремих логістичних складових, таких як витрати на транспортування, зберігання, складування, пакування, інформаційне забезпечення чи утримання складів. Таке об’єднання ускладнює оцінку ефективності логістичних операцій та процесів і виявлення напрямів їх оптимізації.

Слід зазначити, що в обліковій системі суб’єкта господарювання логістичні витрати мають подвійне значення – з одного боку, вони є елементом фінансової звітності, а з іншого – є ключовим компонентом управлінського обліку, спрямованого на підтримку процесу прийняття ефективних управлінських рішень. У зв’язку з цим виникає потреба в коригуванні облікової політики підприємства відповідно до інформаційних запитів менеджменту шляхом запровадження дієвої системи аналітичного обліку логістичних витрат.

Отже, з метою ефективного управління особливості логістичних витрат зумовлюють необхідність їх ідентифікації, обліку, аналізу та внутрішнього контролю на основі їх класифікації. Це, у свою чергу, дозволить виявити резерви для оптимізації витрат, забезпечити прозорість логістичних процесів, підвищити дієвість управлінських рішень, сформувати ефективну систему управління ресурсами, підвищити економічну результативність логістичної діяльності та сприяти досягненню стратегічних цілей підприємства.

1.2 Класифікація логістичних витрат

Для ефективного управління логістичними витратами виробничо-торговельних підприємств необхідно створити ефективну систему управлінського обліку та внутрішнього контролю. Ключовим напрямком у

побудові цієї системи є визнання, ідентифікація та, особливо, класифікація логістичних витрат за відповідними ознаками для задоволення інформаційних потреб апарату управління, поєднання з економічними цілями та з високими стандартами якості обслуговування покупців.

Комплексні дослідження щодо групування логістичних витрат за різними ознаками провели науковці О. Є. Кузьмін, О. Б. Телішевська [34; 51], С. Р. Штефуник та І. М. Кіндзерський [55], І. Й. Яремко [55] та В. І. Демський [21], Є. М. Рудніченко, Н. І. Гавловська [43], Фоміна О. В., Августова О. О. [53], Рета М. В. [42], Химич І. І. [54]. На підставі вивчення та аналізу теоретичних положень і практичного досвіду з метою виявлення різновидів витрат, пов'язаних із логістичною діяльністю підприємств, доцільно провести їх систематизацію та навести найбільш вживані критерії класифікації, що дозволить глибше зрозуміти їхню структуру та специфіку.

Науковці Кузьмін О. Є., Телішевська О. Б. [34] витрати на логістично-постачальницьку діяльність підприємств групують за багатьма напрямками, зокрема загальновідомими в сфері управлінського обліку: «за способом перенесення вартості на собівартість продукції; за відношенням до звітного періоду; за періодичністю виникнення; за відношенням до операційного процесу; за складом; за можливістю впливу з боку керівництва; за залежністю від прийняття рішень; за впливом на обсяг виробництва; за рівнем охоплення планом; за можливістю нормування; за особливостями формування; за ознакою динаміки; за ознакою обчислення; за спрямуванням» [34]. Окремо автори пропонують «введення нової ознаки типології витрат на логістично-постачальницьку діяльність:

- за місцем у логістично-постачальницькому циклі (сировинні і забезпечуючі);
- за етапами логістично-постачальницької діяльності (витрати процесів замовлення, закупівлі, транспортування, зберігання);
- за місцем виникнення (внутрішні та зовнішні);
- за економічним змістом відповідно до НП(С)БО» [34].

Рівень деталізації запропонованих науковцями витрат у межах окремої класифікаційної ознаки та виокремлення підвидів може бути різним, оскільки буде знаходитися під впливом об'єктивних та суб'єктивних чинників, умов діяльності окремого підприємства.

На думку Штефуника С.Р. та Кіндзерського І.М. «логістичні витрати можна розділити на декілька категорій за місцем їх виникнення, зокрема:

- витрати пов'язані із придбання сировини та матеріалів;
- витрати пов'язані із внутрішньовиробничими процесами;
- витрати пов'язані із реалізації готової продукції» [55].

Також, на думку науковців, логістичні витрати за принципом їх об'єднання за елементами витрат, економічних змістом та місцями виникнення для цілей бухгалтерського, фінансового та податкового обліку слід поділяти за такими напрямками: витрати на придбання, зберігання, реалізацію (збут). Це дозволить виокремлювати певні субрахунки аналітичного обліку витрат в межах класифікаційної групи. У роботі запропоновано деталізовану класифікацію витрат тільки збутової логістики, орієнтовану на прийняття управлінських рішень щодо оптимізації логістичних процесів. Разом із тим, у статті недостатньо висвітлено інтеграцію логістичних витрат у податковий та фінансовий облік, зосереджуючись переважно на управлінському аспекті.

Досліджуючи сутність логістичних витрат, Телішевська О. Б. [51] характеризує логістично-постачальницькі витрати як ті, що виникають у процесі постачання для забезпечення перетворення придбаних ресурсів у вантаж та запаси. Науковець наголошує, що класифікація таких витрат залежить від потреб підприємства і поділяє їх на три основні групи: витрати на придбання, витрати на транспортування та витрати на утворення запасів та деталізує їх складові в межах кожної групи. На думку дослідниці, в контексті логістично-постачальницьких витрат потрібно приділяти увагу не лише відомим і реальним витратам, але й брати до уваги економічні наслідки нереалізованого потенціалу. У структурному розрізі такі витрати умовно автор поділяє на дві основні групи: очікувані; неочікувані.

Досить ґрунтовне дослідження класифікації логістичних витрат провели І. Й. Яремко та В.І. Демський. Науковцем І. Й. Яремко розроблено системний підхід до класифікації логістичних витрат «для розроблення методики формування та відображення логістичних витрат підприємств в системі обліку та організації контрольної діяльності» [56], який заснований на ґрунтовному аналізі процесів управління їх матеріальними та інформаційними потоками. Автором запропоновані кілька ключових класифікаційних ознак. В. І. Демським систематизовано ознаки, які дозволяють здійснювати комплексну, всебічну оцінку ефективності логістичних функцій: «за видами логістичної діяльності (логістичних операцій); за способом включення у собівартість продукції (за способом віднесення на об'єкт обліку); за економічною природою; за місцем виникнення; за функціональним призначенням; за періодичністю; за способом здійснення» [21; 22]. Науковець також пропонує такі ознаки класифікації, як поділ витрат за контрагентами та за об'єктами логістики.

Науковці Сень В. та Царук В. у своїй праці [48] представили порівняння основних підходів до класифікації логістичних витрат, їх переваги та недоліки. Автори розглянули такі напрямки: за функціональним підходом, Activity-Based Costing, географічний підхід, які є основою для їх подальшої оптимізації. Ними акцентовано увагу на «багаторівневому аналізі класифікації, ідентифікації та обліку витрат. Інтеграція сучасних підходів, таких як ERP системи і методика ABC, дозволяє значно підвищити ефективність логістичного управління, знизити витрати і забезпечити конкурентні переваги підприємствам в умовах глобалізації» [48, с. 440].

Погоджуємося з думкою науковців Сень В., Царук В.Ю., що інтеграція інформаційних технологій у обліковий процес є ключовим елементом сучасної системи управління логістичними витратами. Застосування таких програмних рішень, як ERP (Enterprise Resource Planning) та TMS (Transportation Management Systems), забезпечує автоматизацію процесів збору, обробки, аналізу та подання інформації про логістичні витрати, дозволяє підвищити точність облікових даних, оперативність управлінських рішень і прозорість інформації про витрати у

логістичних ланцюгах. У результаті підприємство отримує змогу ефективніше контролювати витрати, оптимізувати логістичні процеси та підвищити загальну економічну ефективність діяльності.

Автори наукової праці Є. М. Рудніченко, Н. І. Гавловська зосередили увагу «на найбільш розповсюдженій класифікації накладних витрат з виділенням логістичних витрат, згрупованих з урахуванням позиції фахівців планово-економічних служб вітчизняних промислових підприємств» [43], а також рахунків бухгалтерського обліку «загальновиробничі витрати», «Адміністративні витрати», «Витрати на збут». Науковці розглянули різні компоненти логістичних накладних витрат та проаналізували, як змінюється їхня частка в загальній структурі витрат підприємства. Автори роблять акцент на тому, що правильна оцінка структури логістичних витрат є важливою для управління ними з точки зору функціонального підходу, якщо відомо, які саме логістичні складові (складування, транспортування, обслуговування замовлень тощо) мають найбільшу питому вагу у складі витрат. Це дозволить оптимізувати логістичні витрати та підвищити ефективність діяльності підприємства.

У науковій статті Рета М.В. систематизувала та порівняла різні наукові підходи до класифікації логістичних витрат. Автор аналізує вже існуючі класифікаційні ознаки, наводить їхні переваги й недоліки, а також пропонує та обґрунтовує важливість класифікації витрат саме для обліково-аналітичних цілей. Науковець пропонує такі класифікаційні ознаки облікового підходу до логістичних витрат: «за економічними елементами; за функціональними сферами; за часовими періодами; за участю у логістичному процесі; за учасниками бізнес-процесу; за відношенням до логістичної системи; за характером логістичних операцій» [42, с. 157]. Однак, деякі ознаки, які пропонує авторка статті (наприклад, матеріальні, трудові, інформаційні ресурси), можуть бути занадто загальними для практичного обліку, адже досить важко чітко визначити, що саме відносити до «інформаційних логістичних витрат».

У статті Фоміної О. В. та Августової О. О. [53] розглядається питання вдосконалення класифікації логістичних витрат для підвищення ефективності

управлінських рішень. Автори акцентують увагу на доцільності деталізації витрат за функціональним підходом до логістики –постачанням, виробництвом і збутом. Це сприяє підвищенню аналітичної цінності облікової інформації. Запропонована класифікація орієнтована переважно на потреби внутрішнього менеджменту підприємства та покликана забезпечити точність планування, контроль і оцінку результативності логістичних процесів. Водночас, у роботі недостатньо висвітлено аспекти інтеграції логістичних витрат у систему фінансового та податкового обліку, що звужує її універсальність в контексті комплексного облікового підходу.

Авторки статті Серпенінова Ю.С. та Лінська А.С. [49] досліджують проблеми ідентифікації логістичних витрат у складі усіх витрат підприємства, окреслюють труднощі їхнього відокремлення й облікового відображення та пропонують свої підходи до класифікації та управлінський підхід до організації аналітичного обліку. Науковцями запропонована класифікація логістичних витрат, яка охоплює всі складові облікової системи підприємства: податковий, фінансовий та управлінський облік. На наше переконання, такий підхід до класифікації логістичних витрат забезпечує її комплексність та методичну універсальність, адже ґрунтується на тому, що вказані витрати мають різний ступінь впливу на формування витрат, собівартості, податкової бази, фінансових результатів і управлінських рішень.

Також важливість облікового підходу до класифікації логістичних витрат підтримують науковці Гаврись О. М., Ковшик В. І., прагнуть розробити таку класифікацію логістичних витрат, яка була б максимально корисною як для управління, так і для обліку зазначених витрат. Авторами застосовується порівняльний аналіз існуючих підходів до класифікації логістичних витрат, використовуються елементи кількісного аналізу найбільш вживаних напрямків, а також пропонується фасетний (багатовимірний) підхід. Науковці пропонують три основні паралельні класифікаційні ознаки (фасети): «в контексті фази логістичного процесу (функціональний фасет), логістичних функцій, змінюваності витрат за часом» [15]. За функціональним фасетом автори

пропонують всім основних груп логістичних витрат. На нашу думку, таке ґрунтовне групування логістичних витрат, зокрема, фасетний підхід, на відміну від традиційних ієрархічних схем дозволяє здійснити більш гнучке групування витрат саме з метою їх управлінського обліку та контролю. Такий підхід передбачає аналіз витрат не тільки за функціональними ознаками, але й з урахуванням усіх фаз логістичного циклу та їхньої поведінки з точки зору змінності.

У своїй статті Радецька Л.П. та Єгорова Ю.В. [39] та Задорожний З., Грицишин А. [23] також обґрунтовують необхідність багатокритеріальної класифікації логістичних витрат як ключовий елемент системи управлінського обліку, яка дозволяє повніше аналізувати витрати в логістичних процесах.

Науковці Радецька Л.П. та Єгорова Ю.В. підкреслюють, що традиційні підходи до класифікації (за економічними елементами чи місцем виникнення) недостатньо показують складність логістичних систем. Тому автори пропонують мультикритеріальний підхід, який охоплює: «усі логістичні функції (постачання, виробництво, збут); види логістичних операцій в логістичному процесі; місце формування витрат у логістичному ланцюгу; групи витрат, що підлягають нормуванню залежно від результатів ABC-аналізу; їх релевантність для прийняття рішень; участь підрозділів та центрів відповідальності» [39].

Задорожний З., Грицишин А. також пропонують багатовимірний підхід до групування логістичних витрат, який передбачає поділ витрат одночасно за кількома класифікаційними ознаками (фасетами), який дозволяє отримати комплексну, всебічну оцінку формування цих витрат з метою управлінського обліку і прийняття управлінських рішень [23].

Узагальнення наведених вище наукових праць та інших досліджень щодо класифікації витрат на показує, що групування логістичних витрат має багатовимірний характер і виконує різні функції в залежності від потреб управління ними та облікової підсистеми. Такі науковці, як О. Є. Кузьмін, О. Б. Телішевська [34; 51], І. Й. Яремко [56], В. І. Демський [21; 22], М. В. Рета [42] пропонують класичний підхід, структуровані типології, орієнтовані на

бухгалтерський та фінансовий облік. Водночас, такі сучасні дослідники, як В. Ю. Царук, В. Сень [48], О. М. Гаврись, В. І. Ковшик [15], З. Задорожний, А. Грицишин [23] акцентують свою увагу на комплексних, фасетних, а деякі ще й та ІТ-орієнтованих моделях. Управлінські підходи таких науковців, як Л. П. Радецька та Ю. В. Єгорова [39], О. В. Фоміна, О. О. Августова [53]; С. Р. Штефунік, І. М. Кіндзерський [55], деталізують витрати за логістичними функціями та етапами, підсилюючи саме аналітичну складову обліку. Сучасний комплексний підхід дослідників Ю. С. Серпенінової, А. С. Лінської [49], а також О. В. Фоміної та О. О. Августової [53] дозволяє інтегрувати логістичні витрати в податковий, фінансовий і управлінський облік, що є найбільш універсальним для сучасних підприємств.

Систематизація сучасних підходів до класифікації логістичних витрат дозволила виділити види, які зображені в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Сучасні напрямки класифікації логістичних витрат з метою обліку, контролю та управління

Класифікаційна група (підхід)	Автори	Характеристика підходу
1	2	3
Класичний обліковий підхід	О. Є. Кузьмін, О. Б. Телішевська [34]; І. Й. Яремко [56], В. І. Демський [21; 22]; М. В. Рета [42], Є. М. Рудніченко, Н. І. Гавловська [43]; О. В. Кравець [32]	Орієнтація на бухгалтерський фінансовий облік, деталізація за економічними елементами, статтями витрат, місцем виникнення, способом включення у витрати та собівартість
Функціонально-логістичний підхід	О. Б. Телішевська [51]; Фоміна О.В., О. О. Августова [53]; С. Р. Штефунік, І. М. Кіндзерський [55]	Класифікація за етапами логістичного процесу та логістичними операціями, функціями постачання, виробництва, збуту
Комплексний обліковий підхід	Серпенінова Ю.С., Лінська А.С. [49], Фоміна О.В. та Августова О.О. [53]	Інтеграція класифікації в фінансовий, управлінський та податковий облік; універсальна багаторівнева структура

Кінець таблиці 1.3

1	2	3
Фасетний, багатовимірний підхід	О. М. Гавриць, В. І. Ковшик [15]; Л. П. Радецька, Ю. В. Єгорова [39]; З. Задорожний, А. Грицишин [23]	Багатовимірна класифікація логістичних витрат за етапами та функціями логістичного процесу, змінністю та видами витрат
Обліково-цифровий підхід	В. Царук, В. Сень, [48]	Впровадження ABC-костингу, ІТ-систем, географічних та цифрових моделей для аналітики логістичних витрат

Підсумовуючи зазначимо, що порівняння наукових підходів класифікації логістичних витрат показав їх багаторівневий, системний характер та поєднання методологічних засад обліку, логістики та управлінського аналізу. Науковці об'єднуються у кілька груп, залежно від того, яку роль відіграють логістичні витрати в обліково-аналітичній системі підприємства. Класичні та облікові моделі спрямовані на облік та точне відображення витрат у фінансовій звітності, тоді як за функціонально-логістичним підходом автори зосереджуються на процесному аналізі та оптимізації логістичного процесу за функціями та операціями. Комплексний обліковий підхід дає змогу узгодити класифікацію витрат з вимогами фінансового, управлінського та податкового обліку. Обліково-цифровий та фасетний підходи значно розширюють можливості обліку, аналізу, управління логістичними витратами, дозволяючи використовувати цифрові технології, багатовимірні моделі та сучасні логістичні концепції.

Таким чином, сучасні підходи до класифікації логістичних витрат трансформуються від традиційних облікових підходів до більш гнучких, аналітично орієнтованих та інформаційно насичених моделей, які відповідають сучасним вимогам стратегічного управління та сприяють ефективній оптимізації логістичних процесів.

1.3 Вплив факторів на склад і розмір логістичних витрат підприємства

Ефективність логістичної діяльності підприємства та розмір її витрат визначається комплексом взаємозалежних як зовнішніх так і внутрішніх факторів. Вплив факторів на формування та розмір логістичних витрат в своїх працях розглядали О. В. Кравець [32, с. 148], О. Б. Телішевська [51], О. І. Білик, О. Ю. Замогильний, Лапіда О. Б. [10], З. Задорожний, А. Грицишин [23].

Структурно-аналітичну типологію факторів, які впливають на формування логістичних витрат запропоновано в роботі О. В. Кравець [32, с. 147]. Науковець пропонує поділ факторів впливу на логістичні витрати на такі групи: «внутрішні і зовнішні; організаційно-економічні й організаційно-технічні; інтенсивні та екстенсивні. Зростання значення факторів може впливати як на збільшення, так і на зменшення величини логістичних витрат» [32, с. 147]. Автор виокремлює основні фактори, які впливають на величину витрат – кількісні та якісні.

Поділ факторів впливу на логістичні витрати за логістичними функціями та операціями на кількісні та якісні пропонують у своїй праці також З. Задорожний, А. Грицишин. Автори зазначають, що «різноманіття та значна кількість факторів, які впливають на логістичні витрати, дають підстави зробити висновок, що для управління ними необхідне ведення цілісної системи вимірювань, оцінки ситуацій і оцінки безлічі параметрів, а не лише розмірів витрат» [23].

Телішевська О.Б. у своїй науковій роботі [51] пропонує систематизований підхід до групування факторів, що формують витрати логістично-постачальницької діяльності підприємства. Науковець класифікує їх на категорії зовнішні та внутрішні, кожна з яких має окремі підкатегорії. Зовнішні фактори впливу на логістично-постачальницькі витрати визначають загальне логістичне середовище, впливають на стабільність постачання, рівень витрат і стратегічну гнучкість підприємства та мають три підкатегорії: економічні, правові та постачальницькі.

Підсумовуючи зазначимо, що зовнішні фактори мають велике значення і описують макроекономічне та інституційне середовище, в якому функціонує підприємство. При цьому загальна ефективність господарювання як окремого підприємства, так і економіки країни в цілому, безпосередньо корелює з рівнем розвитку науки і техніки, а сьогодні – це рівень розвитку цифровізації, яка визначає ефективність управління логістичними процесами та швидкість обробки інформації, впливає на точність прогнозування попиту, оптимізацію запасів і зниження витрат.

До внутрішніх факторів Телішевською О.Б. віднесено організаційні, інформаційні та автоматизаційні. Вони залежать від внутрішньої організації логістичних процесів і управлінських рішень підприємства.

Отже слід зазначити, що до ключових зовнішніх факторів впливу, які можна об'єднати у чотири групи, належать:

- політико-правові;
- економічні;
- географічні та природно-ресурсні;
- глобалізаційні та соціально-екологічні (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Основні зовнішні фактори впливу на логістичні витрати в діяльності торговельного підприємства

1) законодавчо-нормативна база визначає умови функціонування логістичних систем підприємства. Стабільність та відповідність сучасним економічним умовам, чітка визначеність забезпечує передбачуваність і зниження ризиків у логістичних процесах. Це дозволяє підприємствам планувати логістичні витрати на довгострокову перспективу, уникати непередбачених витрат. Законодавчо встановлені вимоги до митного оформлення, ліцензування, сертифікації, екологічних стандартів знижують ризики штрафів та додаткових витрат. Законодавство, яке враховує цифровізацію, глобалізацію, міжнародну інтеграцію, сталий розвиток, дозволяє підприємствам ефективно вливатися в міжнародні логістичні ланцюги. З іншого боку, наявність правових інструментів захисту бізнесу, зниження корупційних ризиків сприяють підвищенню прозорості логістичних операцій та зниженню непродуктивних витрат;

2) податкова політика: сприятливість або жорсткість податкового навантаження для усіх суб'єктів підприємництва безпосередньо впливає на собівартість логістичних операцій, рівень фінансового навантаження на бізнес. Високі ставки податків, зокрема на прибуток, додану вартість, акцизні збори, екологічні збори, збільшують загальні витрати підприємства, у тому числі на логістику. Складність податкової звітності, досить часті перевірки, бюрократичні процедури можуть спричинити додаткові витрати часу, коштів, ресурсів, що опосередковано знижує логістичну ефективність. З іншого боку, податкові преференції, як засіб підтримки логістичних компаній, підприємств, що впроваджують енергоефективні технології, сприяють розвитку логістичної системи та зниженню витрат. Також, передбачуваність умов оподаткування дозволяє підприємствам ефективно планувати логістичні бюджети, уникати ризиків;

3) корупційні ризики призводить до непродуктивних витрат, впливають на ефективність логістично-постачальницької діяльності, зниження прозорості логістичних операцій, призводять до порушення термінів постачань, ускладнюють міжнародну співпрацю, залучення інвестицій та міжнародну інтеграцію у глобальні логістичні системи;

4) військові конфлікти та загрози, пов'язані з ними (зокрема, в Україні) здатні істотно змінити структуру та рівень логістичних витрат підприємства. Руйнування транспортної інфраструктури, закриття кордонів ускладнює або унеможлиблює постачання, що призводить до зростання витрат на альтернативні маршрути, які безпечніші, але часто довші та дорожчі. Підвищення ризиків перевезення вантажів та транспортних засобів призводить до зростання вартості страхування логістичних операцій. Військові дії можуть спричинити нестачу різних видів сировини, комплектуючих або готової продукції та вимагають додаткових витрат на пошук нових постачальників. Водночас, підвищена небезпека для працівників призводить до додаткових витрат на безпеку, охорону [24; 29].

5) макроекономічна стабільність впливає на вартість ресурсів і послуг. Одним із ключових проявів нестабільності на макроекономічному рівні є інфляційні процеси, які прямо впливають на структуру та рівень логістичних витрат: подорожчання сировини, матеріалів, пального, пакування збільшують витрати на закупівлю та транспортування; підвищення тарифів на перевезення, страхування вантажів, коливання валютного курсу збільшує витрати і ускладнює їх планування [40];

6) фінансово-кредитна система визначає інвестиційні можливості підприємств, зокрема у сфері логістики. Рівень відсоткових ставок, доступність кредитів розкривають можливості інвестування підприємств в логістичну інфраструктуру, але високі кредитні ставки, складні умови кредитування обмежують доступ підприємств до фінансових ресурсів. Водночас, довіра до банківських установ, відсутність ризиків ліквідності, передбачуваність їхньої політики забезпечують безперебійне фінансування логістичних операцій;

7) конкурентне середовище в певній галузі формує логіку управління витратами. Наявність чесної та прозорої конкуренції стимулює підвищення ефективності та оптимізацію логістичних витрат. В умовах здорової конкуренції підприємства змушені оптимізувати логістичні процеси, шукати ефективніші

постачальницькі рішення, впроваджувати інновації в управління запасами, підвищувати якість обслуговування клієнтів при зниженні витрат;

8) інвестиційна привабливість: рівень залучення інвестицій впливає на оновлення матеріально-технічної бази (включаючи транспортні засоби, склади, ІТ-системи), впровадження сучасних логістичних технологій, створює умови для стратегічного партнерства;

9) географічне положення та природні умови, зокрема, наявність морських портів, автошляхів, залізничних вузлів, аеропортів впливають на швидкість і вартість постачання ресурсів та продукції. Відстань перевезень зумовлює розмір витрат на транспортування, зберігання та страхування вантажів. Водночас, сезонні коливання температур, екстремальні погодні явища, важкодоступні території можуть ускладнювати логістичні операції, викликати затримки та потребувати додаткових витрат;

10) інтеграція в міжнародні ринки, в глобальні економічні процеси визначають логістичну діяльність, особливо її витратну складову. Така інтеграція відкриває нові можливості, але водночас вимагає адаптації до міжнародних стандартів цієї діяльності і передбачає певні виклики. Вихід на міжнародні ринки дозволяє підприємству розширити мережу постачальників, логістичних партнерів, відкриває доступ до сучасних логістичних рішень, транспортних сервісів цифрових платформ, а також вимагає дотримання міжнародних стандартів ISO, сертифікації в окремих галузях постачання товарів, прозорого обліку витрат. Все в комплексі дозволяє з одного боку знижувати витрати на обробку, зберігання та доставку вантажів, а з іншого – з'являються нові статті логістичних витрат: митні платежі, дотримання вимог законодавства інших країн, страхування міжнародних перевезень тощо;

11) орієнтація на досягнення цілей сталого розвитку, як частина глобальних економічних, екологічних і соціальних вимог [9]. Європейська інтеграція вимагає від України імплементації жорстких екологічних та соціальних норм ЄС, зокрема, тих, що відповідають таким цілям сталого розвитку (ЦСР) [16; 26; 27]: 1) ЦСР 9. Інновації та інфраструктура. 2) ЦСР 12. Відповідальне споживання. 3) ЦСР 13.

Боротьба зі зміною клімату. Підприємства змушені враховувати витрати на зменшення викидів вуглецевих газів, утилізацію відходів, використовувати екологічний транспорт та упаковки, нести витрати на забезпечення безпечних умов праці, інвестувати в цифровізацію, енергоефективні технології, оптимізацію маршрутів [11]. Така діяльність вимагає інтеграції екологічних та соціальних стандартів ЄС у логістичні процеси [33; 41; 46; 52].

Таким чином, зовнішні фактори формують загальні умови діяльності суб'єктів господарювання, які не можна контролювати, але слід враховувати при плануванні логістичної діяльності.

Внутрішні фактори впливу на логістичні витрати і логістичну діяльність в цілому прямо пропорційно залежать від організації, ресурсів та управління ними на підприємстві. Внутрішні фактори впливу можна умовно поділити на такі групи [50] (рис. 1.3):

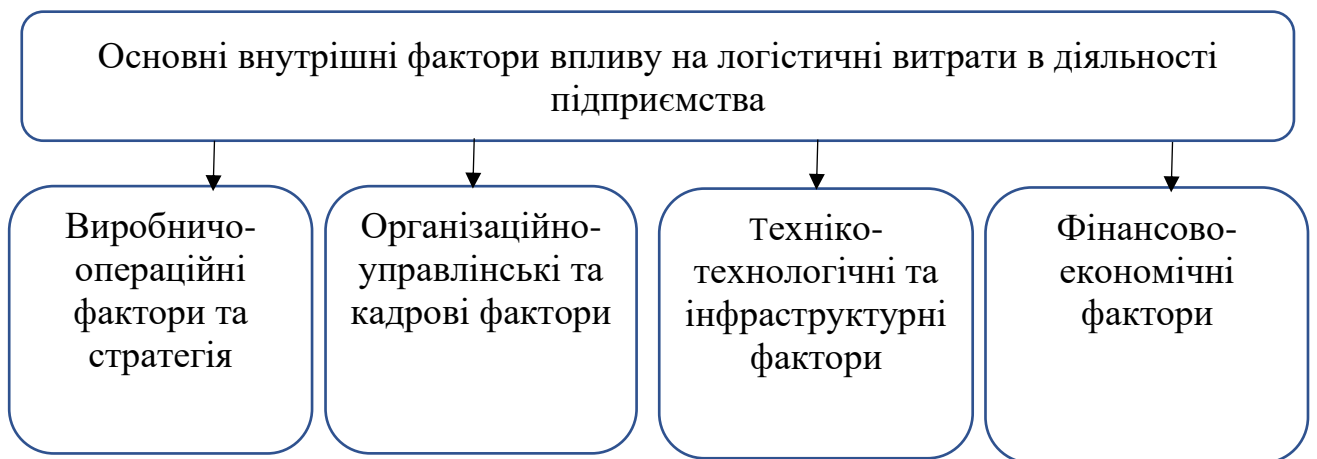

Рисунок 1.3 – Основні внутрішні фактори впливу на логістичні витрати в діяльності підприємства

Виробничо-операційні фактори та стратегія поєднують такі складові:

1) специфіка діяльності підприємства та ринкова позиція визначають обсяги, складність і пріоритети логістичних операцій, що безпосередньо впливає на рівень логістичних витрат;

2) логістична стратегія та цілі підприємства визначають пріоритети, рівень сервісу, обрані моделі постачання й управління запасами (аутсорсинг, інтеграція, Just-in-Time тощо), впровадження систем управління якістю (ISO, Lean, Six Sigma);

3) обсяги і структура виробництва та збуту. Великі обсяги збуту можуть забезпечувати ефект масштабування через зниження постійних витрат, тоді як малі або нерегулярні обсяги виробництва та збуту можуть збільшувати логістичні витрати на одиницю продукції, товарів;

4) асортимент продукції та товарів. Широкий або складний асортимент товарів зумовлює складність управління запасами, вимагає більших витрат на управління запасами, пакування та обробку замовлень, потребу в різних умовах зберігання, транспортування та обробки, а також через варіативність постачальників і каналів збуту;

5) брендова політика та рівень сервісу, який готове забезпечувати підприємство зумовлюють необхідність швидкості обслуговування, забезпечення високої якості доставки, гарантій, відповідності очікуванням клієнтів, підтримки репутації бренду і потребує інтенсивніших логістичних операцій, що призводить до зростання витрат на транспорт, складування та обслуговування клієнтів;

6) рівень запасів та політика управління ними впливають на витрати на зберігання, частоту поповнення та ефективність використання ресурсів, ризики надлишку або дефіциту товарів і продукції у ланцюгу постачання. Ефективна політика управління запасами забезпечує підтримку оптимального балансу запасів, мінімізуючи складські, транспортні та фінансові витрати;

7) вибір постачальників і організація постачання впливають на логістичні витрати через географічну віддаленість, частоту доставок, умови закупівель (EXW, FOB, DDP тощо), надійність поставок, ефективність взаємодії в ланцюгу постачання. Ненадійний постачальник може зумовлювати затримки поставок, необхідність термінових закупівель, збільшення страхового запасу, що призводить до зростання логістичних витрат;

8) тривалість логістичних циклів і операцій вимагають розрахунків затрат часу, потребу в більших запасах, ризики затримок і зниження обіговості ресурсів у ланцюгу постачання. Чим довше тривають логістичні процеси, тим більше зростають окремі статті витрат, зокрема, зростають витрати на оренду приміщень, на енергоносії та персонал складів, виникають ризики псування, старіння чи втрати товарів, ймовірність затримок у суміжних процесах. Довгі цикли ускладнюють виконання замовлень у строк, що призводить до негативних наслідків;

9) географічний масштаб діяльності. Чим ширша територія, яку охоплює підприємство (національний або міжнародний рівень), тим більшими є витрати на координацію поставок і підтримання складської мережі, витрати на транспортування, страхування вантажів. Також це ускладнює планування поставок та підвищує ризики затримок, що може збільшувати загальні логістичні витрати

10) канали розподілу та збуту впливають на логістичні витрати через вибір способу доставки товарів та продукції до кінцевого споживача. Багаторівневі та розгалужені канали збуту збільшують витрати на транспортування, складування, пакування та координацію посередників. Прямі канали збуту товарів (від виробника до клієнта) зменшують витрати на посередників, але можуть вимагати розширення логістичної інфраструктури підприємства;

11) процеси транспортування та складування запасів. Ефективне транспортування і маршрути зменшують витрати на паливо, обслуговування транспорту, простої та час доставки (методи вантажно-розвантажувальних робіт, організація і утримання складів приміщень, маршрути та обладнання, вид транспорту, витрати на пакування та обробку замовлень) і, навпаки, неефективні маршрути підвищують витрати і створюють затримки;

Організаційно-управлінські та кадрові фактори поєднують у собі такі складові:

а) організаційна структура та рівень координації між відділами і підрозділами впливають на витрати через ефективність управління потоками

інформації, товарних запасів і ресурсів та прийняття рішень. Узгодженість дій, швидкість реагування та уникнення дублювання або простоїв у логістичних процесах закупівлі, виробництва, збуту, логістики дозволяють знизити логістичні витрати. Неefективна взаємодія призводить до зростання витрат;

б) рівень планування логістичних витрат (виробничої програми, формування графіків запуску/випуску продукції, обсягів закупівлі та продажу товарів, прогнозування попиту) впливає на їх оптимізацію через можливість підприємства спрогнозувати потреби, розподілити ресурси, уникнути надлишкових витрат і забезпечити ефективність логістичних процесів;

в) ефективність використання ресурсів (складських площ, транспорту, робочої сили) впливає на логістичні витрати через оптимізацію складських приміщень, транспорту, зменшення простоїв, підвищення продуктивності та скорочення зайвих витрат на обслуговування;

г) політика управління запасами (надмірні запаси призводять до високих витрат на зберігання (орендна плата, комунальні послуги, страхування вантажів, втрати від знецінення та старіння тощо). Недостатні запаси можуть спричинити втрати від дифіциту запасів (втрачені продажі, термінова дороговартісна доставка). Велике значення також мають розмір та частота замовлень запасів. Вибір методу управління запасами (наприклад, Just-in-Time, Min/Max) та визначення оптимального рівня транспортного та страхового запасу;

д) система обліку, контролю та моніторингу логістичних витрат впливає на їх розмір через ефективну обліково-аналітичну систему, дозволяє своєчасно виявити відхилення, здійснити аналіз ефективності витрат, провести оптимізацію ресурсів і в результаті прийняти обґрунтовані управлінські рішення для покращення логістичної операцій;

е) кваліфікація та ефективність персоналу з логістики, корпоративна культура, система мотивації персоналу та управління людським капіталом впливають на логістичні витрати через рівень відповідальності, професіоналізму, здатність до оптимізації логістичних процесів і впровадження позитивних змін, що визначає загальну продуктивність і ефективність логістичної системи. Мотивовані

та навчені працівники забезпечують вищу продуктивність праці, мінімізують кількість помилок. Це веде до зниження питомих витрат на робочу силу на одиницю обробки інформації, зменшує повернення та списання браку продукції, усуває витрати на постійний найм і навчання персоналу;

ж) якість логістичних процесів (точність, своєчасність, надійність) знижує логістичні витрати завдяки мінімізації помилок при комплектуванні, зменшенню кількості повернень і списань, а також дозволяє уникнути витрат на термінову доставку. Низька якість – призводить до необхідності виправляти помилки, оплачувати повторну доставку, обробляти претензії та сплачувати штрафні санкції;

Техніко-технологічні та інфраструктурні фактори включають такі елементи:

– рівень автоматизації, цифровізації, наявність та якість ІТ-інфраструктури, використання інформаційних систем (WMS, TMS, ERP) визначають точність, швидкість та прозорість логістичних процесів, дозволяють зменшити ручну працю, оптимізувати ресурси і знизити ризики помилок та простоїв;

– наявність власного транспорту, сучасність та ефективність транспортних засобів дозволяють знизити логістичні витрати через можливість особисто контролювати маршрути, знижувати витрати на перевезення, зменшувати залежність від сторонніх перевізників, підвищувати надійність доставки;

– стан складської інфраструктури, обладнання, техніки, їх екологічність зумовлюють рівень енергоефективності, швидкість і якість обробки вантажів, витрати на обслуговування і відповідність сучасним екологічним стандартам, що впливає на логістичні витрати підприємства.

Фінансово-економічні фактори поєднують у собі такі складові:

1) фінансове становище та грошово-кредитна політика підприємства (впливає на можливість інвестування в оптимізацію логістики). Якщо підприємство має стабільне фінансове становище, воно може інвестувати в ефективні логістичні рішення – автоматизацію, сучасний транспорт та склади, цифровізацію, ІТ-системи. Висока платоспроможність дозволяє укладати вигідні

контракти з постачальниками, отримувати знижки за обсяг чи передоплату за товари. Фінансова гнучкість дозволяє швидше реагувати на зміни попиту на товари суб'єкту господарювання, змінюючи обсяги закупівлі, маршрути поставок без зайвих витрат. Водночас, політика, орієнтована на ефективність усіх логістичних операцій, сприяє оптимізації витрат через аналіз рентабельності кожного етапу;

2) бюджетування логістичних операцій та політика ціноутворення дозволяють планувати, контролювати та оптимізувати ресурси; заздалегідь визначити обсяги витрат на транспортування, зберігання, упаковку, ІТ-системи, персонал; виявляти відхилення від плану, аналізувати причини перевитрат і вчасно приймати відповідні управлінські рішення. Гнучка політика ціноутворення дає можливість варіювати ціни залежно від логістичних витрат у різних регіонах або каналах збуту;

3) структура та рівень логістичних витрат. Структура логістичних витрат визначає, на які складові у всьому ланцюгу припадає найбільше навантаження (транспорт, склад, ІТ-системи, персонал) і дозволяє виявити джерела перевитрат. Рівень логістичних витрат залежить від ефективності кожного компонента. Рациональна структура витрат та контрольований їх рівень сприяють підвищенню рентабельності логістики;

4) ефективність інвестицій у логістичні процеси (оновлення складів, транспорту тощо) впливає на зниження логістичних витрат завдяки автоматизації, цифровізації процесів, оптимізації маршрутів, покращенню обліку, контролю, аналізу та управління запасами.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ТОВ «РАДАВЕЙ УКРАЇНА»

2.1 Характеристика діяльності ТОВ «Радавей Україна»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Радавей Україна» створене шляхом об'єднання майна його учасників у відповідності з законодавством України. ТОВ «Радавей Україна» пов'язане з діяльністю польської компанії «Radaway», яка є виробником душових кабін. Підприємство зареєстроване в місті Хмельницький та активно діє з 2008 року.

Учасниками Товариства є громадяни:

- Товариство з обмеженою відповідальністю “RADAWAY” в особі директора Генрика Пука, зареєстроване на території Польщі;
- громадянка України Кухар Ліля Володимирівна.

Radaway Sp. z o. – польська компанія, заснована в 2002 році, яка спеціалізується на виробництві душових кабін. Наразі в Radaway працює понад 300 осіб, завод з виробництва розташований у Сважендзе поблизу Познані.

ТОВ є юридичною особою, згідно з законодавством України. Товариство керується у своїй діяльності Статутом, законодавством України та міжнародними правовими актами, ратифікованими Верховною Радою України.

Товариство має самостійний баланс, розрахункові (поточні) та інші, включаючи валютні, рахунки в установах банків, круглу печатку із своїм найменуванням на українській мові, кутовий та інші штампи, фірмовий бланк та інші реквізити.

Товариство створено з метою ведення на комерційних засадах господарської діяльності в галузі торгівлі, виробництва, надання послуг та здійснення інших видів діяльності з метою отримання прибутку та наступного його розподілу між Учасниками.

Діяльність товариства, проектування і розміщення обладнання та виробничих потужностей здійснюється відповідно до санітарних вимог, норм техніки безпеки, інших обов'язкових вимог та норм і по узгодженню з відповідними органами.

Основним предметом діяльності Товариства за Статутом в галузях торгівлі, громадського харчування та реклами є:

- оптова, роздрібна та комісійна торгівля промисловими товарами з відкриттям власних торгівельних мереж, в т.ч. сантехнічними виробам та аксесуарами;
- торгівля автомобілями та автопричепами, запасними частинами до них;
- роздрібна торгівля алкогольними напоями та тютюновими виробами;
- організація барів, кафе, ресторанів, їдалень та інших пунктів громадського харчування;
- організація ярмарок, аукціонів, виставок-продаж;
- оптова та роздрібна реалізація медикаментів;
- розробка, виготовлення та розміщення реклами.
- ремонт та сервісне обслуговування сантехнічних виробів (в тому числі комплектуючих та аксесуарів) (рисунок 2.1).

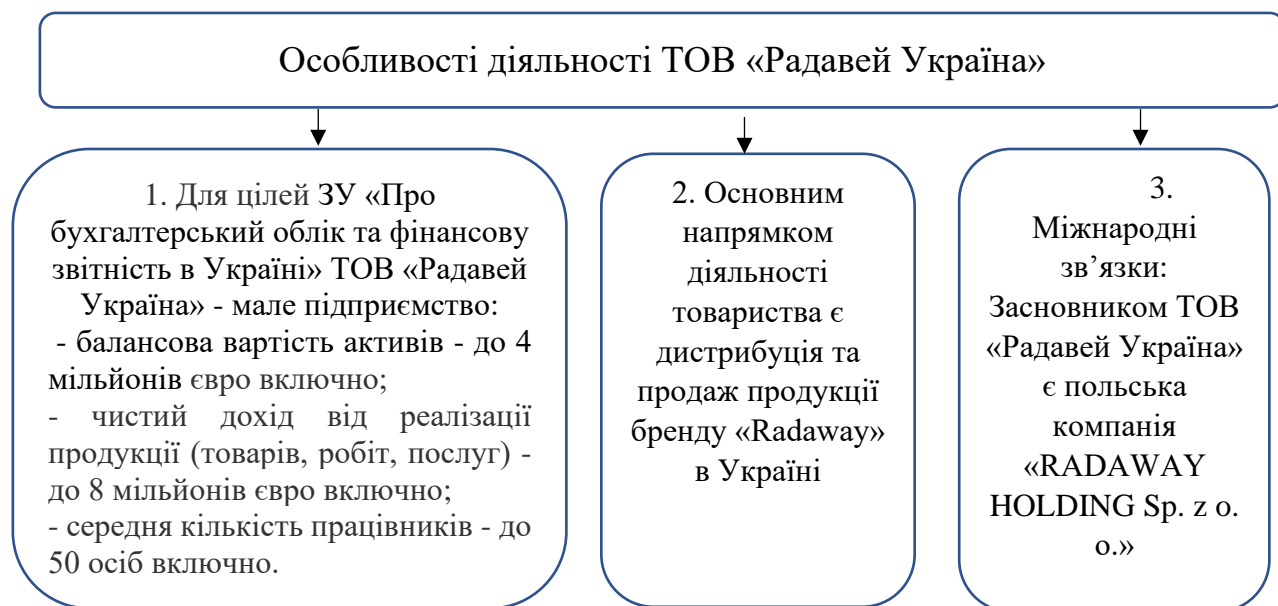

Рисунок 2.1 – Особливості діяльності ТОВ «Радавей Україна»

Таким чином, ТОВ «Радавей Україна» – це українська дочірня компанія польського виробника сантехніки, що спеціалізується на дистрибуції, продажу душових кабін та супутніх товарів.

Дистрибуція — це комплексний процес, який охоплює весь шлях товару від виробника до кінцевого споживача. Він включає фізичне переміщення (логістику), організацію продажів, просування та створення каналів збуту, щоб товари були доступні клієнтам у потрібний час, у потрібному місці та в належному стані.

Ключовими аспектами дистрибуції товариства є :

1) логістика: транспортування, зберігання, обробка замовлень та доставка товарів до споживача;

2) управління продажами: створення системи продажів, планування та управління каналами збуту для забезпечення широкого покриття ринку.

3) просування товарів: маркетингові заходи та мерчандайзинг, які допомагають просувати товари та стимулюють попит;

4) канали збуту: мережа посередників (гуртових та роздрібних продавців), через яку товар потрапляє до кінцевого покупця. Мережа товариства по всій території України.

Товариство пропонує широкий асортимент душових кабін, які поєднують в собі комфорт, надійність і позачасовий дизайн. Також пропонуються рішення, адаптовані до індивідуальних потреб клієнтів, виготовляючи кабінки на замовлення.

Товариство одержує дозволи (ліцензії) на окремі види діяльності, якщо це передбачено законодавством України. У ТОВ «Радавей Україна» зареєстрована 1 торгова марка.

Товариство є платником податку на додану вартість та податку на прибуток на загальній системі оподаткування.

Прибуток досліджуваного товариства утворюється з надходжень від його господарської діяльності після покриття матеріальних і прирівняних до них витрат і витрат на оплату праці.

Чистий прибуток товариства утворюється згідно з встановленим порядком після сплати податків, передбачених законодавством, розрахунків з кредиторами та здійснення інших обов'язкових платежів, залишається у повному розпорядженні товариства. Частина чистого прибутку товариства після підведення підсумків роботи за рік, після відрахувань в резервний та інші фонди, підлягає розподілу між учасниками пропорційно їх часткам в статутному фонді шляхом виплати дивідендів.

Внесками учасників до статутного капіталу товариства на момент його створення є грошові кошти. Іноземний учасник може здійснювати внески, як в національній валюті України, так і в доларах США, ЄВРО або Польських злотих по курсу НБУ станом на день здійснення внеску.

Розмір часток учасників у статутному капіталі ТОВ «Радавей Україна» визначено наступним чином :

- ТОВ "RADAWAY": 90 % статутного капіталу, що складає 315 000 грн., або 62 376,24 доларів США по курсу НБУ станом на 20.05.2008 р.
- Кухар Ліля Володимирівна: 10 % статутного капіталу, що складає 35 000 грн.

Сума вартості вкладів учасників товариства становить статутний капітал Товариства, розмір якого складає 350 000 (триста п'ятдесят тисяч) грн.

Товариство створює резервний (страховий) фонд у розмірі 25% статутного фонду. Резервний фонд формують за рахунок щорічних відрахувань від суми чистого прибутку до досягнення фондом вказаного розміру. Розмір щорічних відрахувань до резервного фонду становить 5% від суми чистого прибутку.

Товариство здійснює первинний (оперативний) та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, складає статистичну звітність, а також надає відповідно до вимог закону фінансову звітність та статистичну інформацію щодо своєї господарської діяльності, інші дані, визначені законом .

Персонал товариства складають всі особи, які працюють в ньому на основі трудових договорів (контрактів), чисельність яких у 2024 році становила 23 особи.

Проведемо аналіз показників звітності з точки зору фінансового стану та його динаміки на основі показників фінансової звітності за 2022-2024 років.

Для малих підприємств, до яких належить за вимогами ТОВ «Радавей Україна»», відповідно до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 № 996-XIV [2] встановлена скорочена за показниками фінансова звітність у складі Балансу (форма № 1-м) та Звіту про фінансові результати (форма №2-м) [6]. Основні показники ТОВ «Радавей Україна»» зображені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні показники діяльності ТОВ «Радавей Україна» у 2022-2024 роках

Показники	Одиниця виміру	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення (+, -)			
					Абсол. знач.		%	
					2023 від 2022	2024 від 2022	2023 від 2022	2024 від 2022
12	3	4	5	6	7	8	9	10
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	70733,3	84323,3	82340,7	+13590	+11607,4	+19,2	+16,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	46712,3	54559,3	53509,2	+7847	+6796,9	+16,8	+14,6
Величина витрат на 1 грн. чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	грн.	0,66	0,65	0,65	-0,01	-0,01	-2,0	-1,6
Інші операційні доходи	тис. грн.	1606,5	1785,1	2327,0	+178,6	+720,5	+11,1	+44,8
Інші доходи	тис. грн.	-	-	1,2	-	+1,2	-	-
Інші операційні витрати	тис. грн.	27940,1	28085,2	30928,1	+145,1	+2988	+0,5	+10,7
Разом доходи	тис. грн.	72339,8	86108,4	84668,9	+13768,6	+12329,1	+19,0	+17,0
Разом витрати	тис. грн.	74 652,4	82644,5	84437,3	+7992,1	+9784,9	+10,7	+13,1

Кінець таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Фінансовий результат до оподаткування	тис. грн.	(2312,6)	3 463,9	231,6	+5776,5	+2544,2	-249,8	-110,0
Податок на прибуток	тис. грн.	31,7	286,9	130,5	+255,2	+98,8	+805,0	+311,7
Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	(2344,3)	3177,0	101,1	+5521,3	+2445,4	-235,5	-104,3
Середня кількість працівників	осіб	27	26	23	-1,0	-4,0	-3,7	-14,8

Показники таблиці 2.1 доводять те, що впродовж аналізованого періоду товариство демонструвало позитивну динаміку основних показників доходів та витрат, що свідчить про поступове зростання обсягів діяльності та підвищення ефективності використання ресурсів у порівнянні з 2022 роком.

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2023 році у порівнянні з 2022 роком зріс на 19,2 %, а у 2024 році – на 16,4 %. Така тенденція свідчить про розширення ринків збуту або підвищення цінової політики підприємства у 2023 році та деяке зниження обсягів реалізації у 2024 році. Водночас, собівартість реалізованої продукції зросла на 16,8% у 2023 році та на 14,6% у 2024 році, що є нижчими темпами у порівнянні з доходами. Це позитивно впливає на валовий прибуток від реалізації.

Показник витрат на 1 грн. чистого доходу від реалізації зменшився з 0,66 грн. у 2022 році до 0,65 грн. у 2023-2024 роках, що свідчить про підвищення ефективності витратної політики підприємства.

Інші операційні доходи зросли на 178,6 тис. грн. або 11,1% у 2023 році та на 720,5 тис. грн. або 44,8% у 2024 році порівнянні з 2022 роком, а також на 541,9 тис. грн. або на 30,4 % у 2024 році у порівнянні з 2023 роком, що може свідчити про диверсифікацію джерел доходу або ефективне використання активів.

Водночас, інші операційні витрати зросли у незначному розмірі у 2023 році (або на +0,5%), але вже у 2024 році темп зростання становив 10,7%, особливо на 2842,9 тис. грн. за останній рік, що потребує подальшого контролю з боку менеджменту.

У 2022 році ТОВ «Радавей Україна» зазнало збитку в розмірі 2344,3 тис грн. через початок військових дія на території України. Проте, у 2023 році було суттєве зростання чистого прибутку до розміру 3177,5 тис грн., що свідчить про суттєве покращення фінансового стану. Однак, у 2024 році чистий прибуток суттєво знизився до 101,1 тис. грн., що може бути наслідком суттєвого зростання інших операційних витрат на 10,1 %, зменшення темпів зростання доходів від реалізації на 2,4 %, а собівартості реалізованих продукції (товарів, робіт, послуг) лише на 1,9 %.

Така динаміка показує необхідність аналізу причин зниження прибутковості, зокрема в частині управління витратами та ефективності операційної діяльності.

Середньооблікова чисельність працівників зменшилася з 27 осіб у 2022 році до 23 осіб у 2024 році, що становить скорочення на 14,8%. Це може бути наслідком оптимізації діяльності, зменшення обсягів діяльності

Наочніше динаміка основних показників доходів і витрат представлена на рис. 2.2.

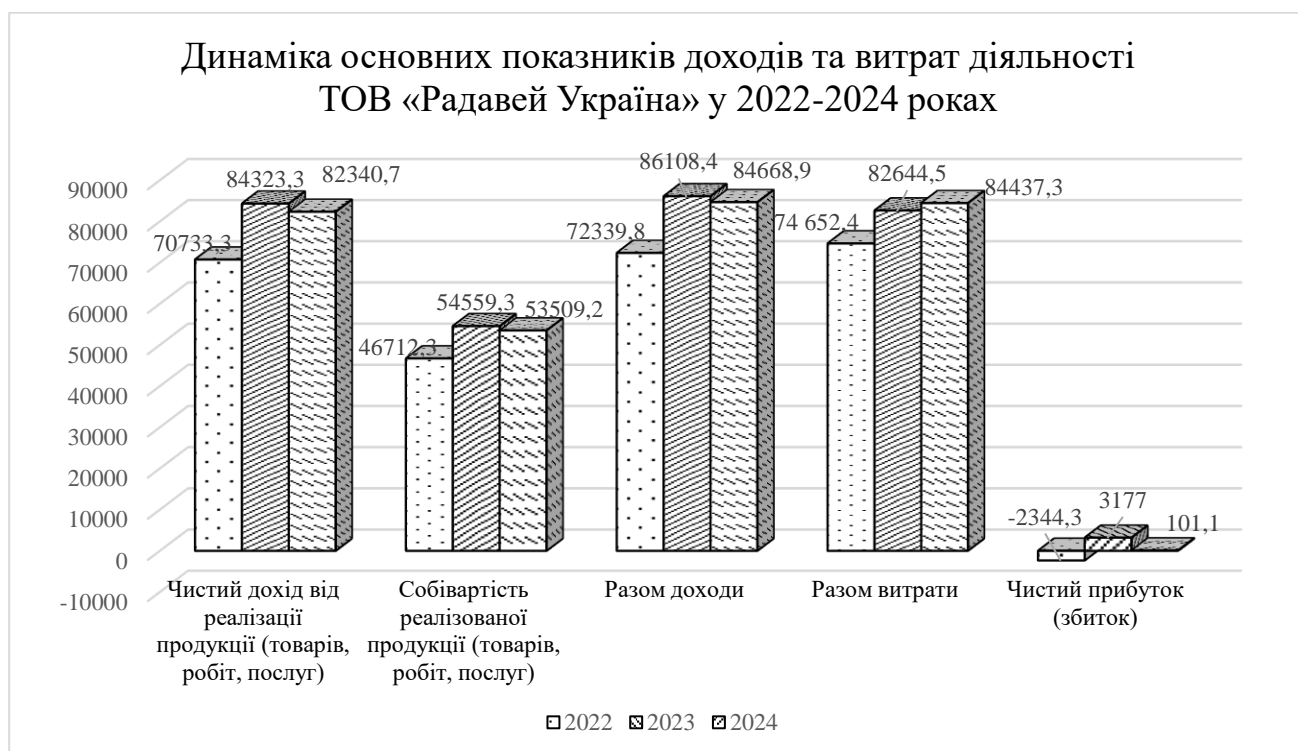

Рисунок 2.2 – Динаміка показників доходів та витрат діяльності ТОВ «Радавей Україна» у 2022-2024 роках

Отже, в цілому, по досліджуваному підприємству спостерігається позитивна динаміка доходів та ефективності витрат у 2023 році у порівнянні з 2022 роком, що дозволило досягти прибутковості. Проте, у 2024 році відбулося зниження фінансових результатів, що потребує розробки заходів щодо стабілізації прибутковості, контролю за операційними витратами.

Основою здійснення господарської діяльності будь-якого підприємства є його активи. Тому важливою частиною аналізу фінансового стану є аналіз майна. Він дозволяє комплексно оцінити не тільки стан, структуру, а й ефективність його використання. Проведемо аналіз майна ТОВ «Радавей Україна» за 2022-2024 рр. в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз активів ТОВ «Радавей Україна» за 2022-2024 рр.

Показники	Абсолютне значення за роками, тис. грн.			Відхилення (+, -)					
	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024	абсолютне, тис. грн.			відносне, %		
				2023 від 2022	2024 від 2023	2024 від 2022	2023 від 2022	2024 від 2023	2024 від 2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Необоротні активи, у тому числі:	4543,4	5066,0	3257,6	+522,6	-1808,4	-1285,8	+11,5	-35,7	-28,3
- нематеріальні активи	742,2	533,4	324,6	-208,8	-208,8	-417,6	-28,1	-39,1	-56,3
- основні засоби	3801,2	4532,6	2933,0	+731,4	-1599,6	-868,2	+19,2	-35,3	-22,8
Оборотні активи, у тому числі	26742,6	21487,9	28741,1	-5254,7	+7253,2	+1998,5	-19,6	+33,8	+7,5
- запаси	22649,7	16977,7	24663,1	-5672,0	+7685,4	+2013,4	-25,0	+45,3	+8,9
- поточна дебіторська заборгованість	3756,5	3744,0	3422,1	-12,5	-321,9	-334,4	-0,3	-8,6	-8,9
- гроші та їх еквіваленти	46,7	110,9	29,6	+64,2	-81,3	-17,1	+137,5	-73,3	-36,6
- витрати майбутніх періодів	289,7	304,6	457,6	+14,9	+153	+167,9	+5,1	+50,2	+58,0
- інші оборотні активи	-	350,7	168,7	350,7	-182	+168,7	-	-51,9	-
БАЛАНС	31286,0	26553,9	31998,7	-4732,1	+5444,8	+712,7	-15,1	+20,5	+2,3

Аналізуючи дані таблиці 2.2 можна переконатись, що вартість активів підприємства в цілому за період з 2022 р. по 2024 рік зросла на 712,7 тис грн. або на 2,3%. Стрімке зростання активів відбулося у 2023 році, адже у порівнянні з 2022 роком їх вартість збільшилася на 712,7 тис. грн. або на 20,5 %. Показник необоротних активів у 2023 році збільшився на 522,6 тис. грн. або на 11,5%. Це свідчить про інвестиційну активність товариства, оскільки первісна вартість основних засобів зросла на 2307,9 тис. грн. Однак, у 2024 році вартість необоротних активів зменшилася на 1808,4 тис. грн. або на 35,7 % , а в цілому за період на 28,3 %, що може свідчити про вибуття саме основних засобів або їх переоцінку, оскільки первісна вартість цього виду активів у 2024 році знизилася на 422,1 тис. грн. Залишкова вартість нематеріальних активів демонструє стійке зниження: -28,1% у 2023 році та -39,1% у 2024 році, що є наслідком амортизації, оскільки первісна вартість не змінювалася за даними Балансу за 2024 рік.

Оборотні активи у 2023 році зменшилися на 19,6%, що могло бути наслідком зниження запасів та дебіторської заборгованості. Однак, вже у 2024 році відбулось стрімке зростання вартості запасів на 7685,4 тис. грн. або на 45,3 %, що може свідчити про зростання нереалізованої продукції на складах товариства.

Позитивною характеристикою можна вважати стійке зниження поточної дебіторської заборгованості за весь період на 334,4 тис. грн. або на 8,9 %, особливо у 2024 році 321,9 тис. грн. або на 8,6 %. Однак, негативною тенденцією можна вважати зниження залишків грошових коштів в цілому за 2022-2024 роки на 17,1 тис. грн. або на 36,6 %, а у 2024 році – на 73,3 %, що позначається на показнику ліквідності і платоспроможності підприємства. Грошові кошти та їх еквіваленти демонструють нестабільну динаміку: зростання у 2023 році (на 137,5% та різке падіння у 2024 році на 73,3%, що може свідчити про зміну політики управління ліквідністю.

Витрати майбутніх періодів зросли за весь період на 58,0 %, що може бути пов'язано з авансами за товари, роботи, послуги.

Отже, упродовж аналізованого періоду товариство демонструвало нестабільну динаміку активів і пасивів. Така ситуація, з одного боку, може свідчити про зміну стратегічних пріоритетів розвитку досліджуваного підприємства, зокрема переорієнтацію з довгострокових інвестицій в основні засоби, нематеріальні активи на поточну операційну діяльність або з іншого – про згортання, зниження обсягів діяльності. Для забезпечення сталого розвитку товариства доцільно здійснити додатковий аналіз причин вибуття необоротних активів та забезпечити ефективне управління оборотними ресурсами задля зниження залишків нереалізованих запасів.

Аналіз пасивів підприємства дозволяє оцінити джерела формування активів, структуру капіталу, рівень фінансової автономії, динаміку та структуру зобов'язань. Проведемо аналіз пасивів у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз пасивів ТОВ «Радавей Україна» за 2022-2024 рр.

Показники	Абсолютне значення за роками, тис. грн.			Відхилення (+, -)					
	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024	абсолютне, тис. грн.			відносне, %		
				2023 від 2022	2024 від 2023	2024 від 2022	2023 від 2022	2024 від 2023	2024 від 2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Власний капітал, тому числі:	11463,5	14638,2	14739,3	+3174,7	+101,1	+3275,8	+27,7	+0,7	+28,6
– зареєстрований (пайовий) капітал	350,0	350,0	350,0	-	-	-	-	-	-
– додатковий капітал	10000,0	10000,0	10000,0	-	-	-	-	-	-
– резервний капітал	87,5	87,5	87,5	-	-	-	-	-	-
– нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1026,0	4200,7	4301,8	+3174,7	+101,1	+3275,8	+309,4	+2,4	+319,3
Поточні зобов'язання, у тому числі:	19822,5	11915,7	17259,4	-7906,8	+5343,7	-2563,1	-39,9	+44,8	-12,9

Кінець таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
– поточна кредиторська заборгованість за:									
а) товари, роботи, послуги	18599,9	9779,8	16028,9	-8820,1	+6249,1	-2571	-47,4	+63,9	-13,8
б) розрахунками з бюджетом	68,2	59,3	148,3	-8,9	+89	+80,1	-13,0	+150,1	+117,4
в) розрахунками зі страхування	55,0	-	-	-55	-	-55	-100	-	-100
г) розрахунками з оплати праці	209,8	-	-	-209,8	-	-209,8	-100	-	-100
– інші поточні зобов'язання	889,6	2076,6	1082,2	+1187	-994,4	+192,6	+133,4	-47,9	+21,7
БАЛАНС	31286,0	26553,9	31998,7	-4732,1	+5444,8	+712,7	-15,1	+20,5	+2,3

Упродовж аналізованого періоду з 2022 по 2024 рр. спостерігаються суттєві зміни як у власному капіталі, так і в поточних зобов'язаннях ТОВ «Радавей Україна», що впливає на загальну фінансову стійкість підприємства.

У 2023 році власний капітал збільшився на 3174,7 тис. грн. або на 27,7% у порівнянні з 2022 роком, а у 2024 – ще на 101,1 тис. грн. або на 0,7%, що загалом становить приріст на 28,6% за два роки. Основним джерелом зростання власного капіталу був прибуток, оскільки інші складові капіталу сумарно не змінювалися. Нерозподілений прибуток збільшився з 1026,0 тис. грн. у 2022 році до 4301,8 тис. грн. у 2024 році, що складає 319,3%.

У 2023 році поточні зобов'язання товариства зменшилися на 7906,8 тис. грн. або 39,9% порівняно з 2022 роком, що свідчить про покращення платоспроможності. Проте, у 2024 році вони знову зросли на 5343,7 тис. грн. або на 44,8%, що може бути наслідком відтермінування платежів за недостатністю грошових коштів на сплату боргів.

Про це можуть свідчити суттєві зміни у статті балансу щодо поточної заборгованості за товари, роботи, послуги, яка зменшилася на 47,4% у 2023 році, але зросла у 2024 році на 6249,1 тис. грн. або на 63,9%. Це демонструє

нестабільність у розрахунках з постачальниками. В цілому заборгованість постачальникам зменшилася на 13,8 %.

За статтею розрахунків з бюджетом відбулося суттєве зростання (на 117,4%), що говорить про зростання податкових зобов'язань товариства.

Таким чином, упродовж 2022-2024 років ТОВ «Радавей Україна» демонструє позитивну динаміку щодо власного капіталу, зокрема нерозподіленого прибутку, що свідчить про зростання фінансової стійкості. Водночас, поточні зобов'язання товариства характеризуються нестабільністю, коливаннями у динаміці та структурі, що потребує посилення контролю за кредиторською заборгованістю та оптимізації розрахунків з контрагентами. Загальна структура пасивів досліджуваного товариства підтверджує поступове зміцнення фінансового стану, проте з окремими ризиками, пов'язаними зі сплатою короткострокових зобов'язань.

Проаналізуємо ліквідність та фінансову стійкість ТОВ «Радавей Україна» та її динаміку у 2022-2024 роках (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка показників ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Радавей Україна» у 2022-2024 роках

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення (+, -)			
				абсол. знач.		%	
				2023 від 2022	2024 від 2022	2023 від 2022	2024 від 2022
Коефіцієнт автономії	0,37	0,55	0,46	+0,18	+0,09	+50,4	+25,7
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,58	1,23	0,85	+0,65	+0,28	+112,4	+47,7
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,35	1,80	1,67	+0,45	+0,32	+33,7	+23,4
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,19	0,32	0,20	+0,13	+0,01	+68,6	+4,2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,002	0,01	0,002	+0,01	+0,001	+295,1	-27,2

За даними таблиці 2.4 можна зробити наступні висновки:

– коефіцієнт автономії, який характеризує частку власного капіталу в загальній сумі джерел фінансування майна, у 2022 році становив 0,37 пунктів, у 2023 році зріс на 50,4 % і склав 0,55. У 2024 році цей показник знизився до 0,46 (+25,7% у порівнянні з 2022 роком). Збільшення показника автономії у 2023 році свідчить про посилення фінансової незалежності підприємства, але його зниження у 2024 році є наслідком зростання частки залучених коштів у структурі капіталу.

– коефіцієнт фінансової стійкості, який відображає співвідношення між власним і залученим капіталом і показує здатність підприємства фінансувати активи за рахунок стабільних джерел, демонструє позитивну динаміку у 2023 році з 0,58 до 1,23 (+112,4%), але з подальшим зниженням до 0,85 у 2024 році (+47,7% порівняно з 2022 роком). Значення понад 1,0 у 2023 році свідчить про надлишок стабільного фінансування у цей період, що є ознакою високої платоспроможності. Проте, зниження у 2024 році, спричинене суттєвим зростанням поточних зобов'язань (зокрема за товари, послуги) та податкових зобов'язань у порівнянні зі зниженням частки власного капіталу (зокрема нерозподіленого прибутку);

– коефіцієнт загальної ліквідності, який характеризує здатність підприємства покривати поточні зобов'язання всіма оборотними активами, у 2023 склав 1,80 (+33,7% у порівнянні з 2022 роком), а у 2024 – 1,67 (+23,4% у порівнянні з 2022 роком і +33,7 – у порівнянні з 2023 роком). Значення показника, що перевищує одиницю, свідчить про достатній рівень ліквідності товариства та фінансової стабільності у короткостроковій перспективі.

– коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує здатність підприємства негайно погасити усі поточні зобов'язання за рахунок грошових коштів, у 2022 році був 0,002, у 2023 році дещо зріс до 0,01 (+295,1%), однак у 2024 році знову знизився до 0,002 (-27,2%). Такий низький рівень при нормативному значенні від 0,1 до 0,2 свідчить про недостатній обсяг грошових коштів, що може створювати високі ризики у разі виникнення сплати термінових зобов'язань.

Таким чином, упродовж аналізованого періоду ТОВ «Радавей Україна» демонструвало позитивну динаміку більшості фінансових коефіцієнтів, особливо

у 2023 році, що свідчить про покращення фінансової стійкості, автономії та ліквідності. Проте, вже у 2024 році спостерігається часткове зниження окремих показників, що є наслідком зростання поточних зобов'язань і зменшення грошових коштів. Для забезпечення сталого і динамічного фінансового розвитку, підтримання платоспроможності підприємству доцільно посилити контроль за структурою капіталу, знизивши поточні зобов'язання та витрати, а також оптимізувати структуру оборотних активів, забезпечити достатній рівень грошових коштів.

2.2 Організаційні аспекти та особливості обліку логістичних витрат підприємства

Ведення обліку логістичних витрат та його інформаційно-контрольне забезпечення на всіх етапах логістичного процесу становить основу сучасної логістичної концепції. Логістична система будь-якого суб'єкта господарювання є своєрідною, оскільки залежить від кількості логістичних функцій та різноманіття логістичних операцій.

Враховуючи, що основний напрямок діяльності ТОВ «Радавей Україна» – це дистрибуція та продаж продукції бренду «Radaway» (імпортованих душових кабін та комплектуючих), логістичний цикл компанії зосереджений на забезпеченні ланцюга постачання від іноземного виробника «Radaway» до кінцевого споживача (дилерів/магазинів/клієнтів).

До основних етапів логістичного циклу ТОВ «Радавей Україна» та відповідних витрат відносяться такі елементи:

- логістика закупівель (постачання (імпорт) товарів та комплектуючих);
- логістика складування товарів, комплектуючих;
- логістика збуту товарів, комплектуючих;
- інформаційна та адміністративна логістика;

– реверсивна логістика (післяпродажне обслуговування) (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Основні етапи логістичного циклу та витрати ТОВ «Радавей Україна»

Етап логістичного циклу	Основні господарські операції	Види витрат
1. Логістика закупівель товарів, комплектуючих	Імпорт товарів (готових душових кабін, ванн), комплектуючих та укладання контрактів	Вартість товарів та комплектуючих до душових кабін, митні платежі, транспортно-заготівельні витрати (міжнародні), страхування вантажів, брокерські послуги
2. Логістика складування товарів, комплектуючих	Приймання, розміщення, зберігання, облік товарів та комплектуючих до душових кабін, ванн на складах, внутрішнє переміщення	Оренда та утримання складських приміщень, оплата праці персоналу на складі, витрати на обладнання складів (стелажі, навантажувачі), комунальні витрати
3. Логістика збуту товарів, комплектуючих	Комплектація замовлень клієнтів, пакування, відвантаження, транспортування готової продукції та товарів до клієнтів, а також внутрішні перевезення	Витрати на транспортування (оплата перевізникам за послуги, вартість палива), витрати на пакування та комплектацію, оплата праці водіїв, витрати на управління автопарком
4. Інформаційна та адміністративна логістика	Управління даними, планування, прогнозування, документообіг, контроль якості, оптимізація процесів, ERP/WMS системи	Витрати на ІТ-системи та програмне забезпечення, ліцензії на програмне забезпечення, оплата праці адміністративного персоналу, менеджерів по роботі з клієнтами, менеджера інвестицій, комунальні платежі
5. Реверсивна логістика (післяпродажне обслуговування)	Приймання повернень товарів, гарантійний ремонт, доставка запчастин для обслуговування	Витрати на зворотне транспортування товарів, витрати на ремонт та сервісне обслуговування

«Важливою складовою інформаційно-методичного забезпечення облікового процесу логістичних витрат є визначення основних методів та процедур ведення обліку, що дають можливість ідентифікувати витрати

логістичної діяльності та мають бути відображені в обліковій політиці підприємства» [37, с. 85].

Облікова політика будь-якого підприємства на законодавчому рівні регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV [2]. У цьому законі дається визначення облікової політики як «сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності» [2] і те, що «підприємство самостійно визначає за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікову політику підприємства» [2].

Метою облікової політики, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності за Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» є надання усім користувачам інформації про діяльність підприємства для прийняття ними різних управлінських рішень. Це особливо актуально для формування облікової політики щодо логістичних витрат у сфері торгівлі.

Облікова політика щодо логістичних витрат на підприємстві визначає підходи до їх визнання, класифікації, документування, обліку та контролю. Вона визначає правила, принципи та методи ведення обліку логістичних витрат: на транспортування, зберігання, пакування, обробку замовлень, на інформаційну, адміністративну та реверсивну логістику та логістичні операції. Визначені основні засади облікової політики в сфері логістики мають забезпечувати повноту, прозорість, достовірність і своєчасність інформації про логістичні витрати. Це дозволяє ефективно планувати ресурси, контролювати й аналізувати витрати та приймати обґрунтовані управлінські рішення (рис 2.3).

Основними обліковими принципами в сфері логістики в ТОВ «Радавей Україна» є «автономність, безперервність, послідовність, обачність, повне висвітлення, історична (фактична) собівартість, нарахування та відповідність доходів та витрат, превалювання сутності над формою, єдиний грошовий вимірник, періодичність» [2].

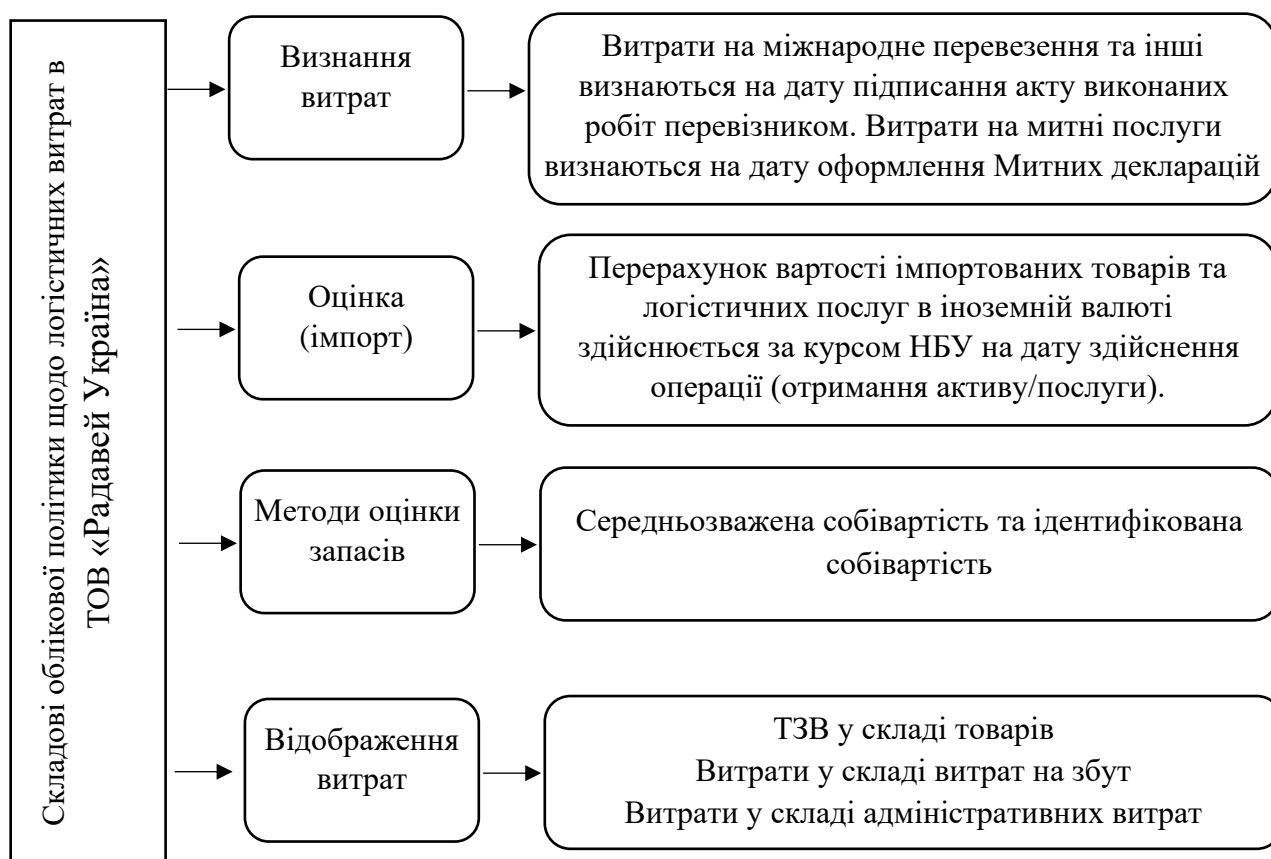

Рисунок 2.3 – Складові облікової політики щодо логістичних витрат в ТОВ «Радавей Україна»

Логістичні витрати, як складова витрат за Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Н(П)СБО 16 «Витрати» – це «зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)» [3].

Відповідно до чинного законодавства, логістичні витрати товариства визнаються як витрати звітного періоду відповідно до принципу нарахування і пов'язані на підприємстві із:

- транспортуванням, страхуванням товарів і комплектуючих до складу або до покупця;
- зберіганням, пакуванням, вантажно-розвантажувальними роботами;
- логістичними послугами різних підприємств;

– витратами на логістичний персонал та управління товарними запасами та матеріалами.

У ТОВ «Радавей Україна», як у торговельного підприємства, що займається реалізацією сантехнічної продукції, облік запасів є ключовим елементом логістичної системи.

Облікова політика ТОВ «Радавей Україна» має чітко зафіксовані методи, що стосуються імпорту та торгівлі товарами, як основної діяльності товариства (табл. 2.6):

Таблиця 2.6 – Методи оцінки та відображення запасів і логістичних витрат в обліковій політиці ТОВ «Радавей Україна»

Складові логістичних витрат	Обраний метод обліку	Особливості в ТОВ «Радавей Україна»
Оцінка запасів	Середньозважена собівартість та ідентифікована собівартість	Середньозважена собівартість – для звичайних товарів і стандартних комплектуючих. Ідентифікована собівартість – для дорогих, унікальних моделей кабін, де потрібно відстежувати кожну конкретну партію товарів.
Облік транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ)	Пряме включення до первісної вартості товару. Попередільний метод	Всі витрати на міжнародний фрахт, мито та брокерські послуги, що виникають при імпорті партії, які додаються до вартості цієї партії товару, формуючи первісну вартість товару на складі Витрати збираються послідовно за фазами імпорту: закупівля → міжнародний фрахт → митне оформлення (мито, брокер).
Облік витрат на збут	Позамовний метод (для контролю).	Витрати на доставку збираються і аналізуються за групою клієнтів або маршрутом доставки, щоб контролювати рентабельність збуту.
Облік адміністративних витрат	Облік у складі адміністративних витрат	Витрати на планування й організацію постачань, оформлення документів, митне адміністрування, логістичне управління, WMS/IT-супровід, оплата праці менеджерів по роботі з клієнтами

При формуванні первісної вартості імпортованих товарів та комплектуючих ТОВ «Радавей Україна» керується НП(С)БО 9 «Запаси». Відповідно до цього нормативного документу первісна вартість товарів,

отриманих від іноземного постачальника і призначених для продажу, складається з ціни придбання, а також логістичних транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ), які виникають у зв'язку з надходженням товарів за імпортом.

Фактична ціна комплектуючих та товарів у постачальника формується на основі Інкотермс EXW або FOB.

Логістичні транспортно-заготівельні витрати на досліджуваному товаристві включають такі складові:

- суми, які сплачуються постачальнику зверх вартості товарів;
- ввізне мито та інші платежі, пов'язані з імпортом товарів, зокрема відсоток від митної вартості товару, податок на додану вартість, що сплачується при імпорті товарів, оплата послуг митного брокера за оформлення документів;
- витрати з міжнародного страхування та перевезення вантажів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доставкою товарів і комплектуючих до душових кабін, ванн до місця їх подальшого зберігання або продажу.

Логістичні транспортно-заготівельні витрати обліковують на рахунку 28 «Товари» без виокремлення субрахунків аналітичного обліку.

Обліковою політикою товариства встановлено прямий метод віднесення транспортно-заготівельних витрат на конкретні партії товару, які можна прямо ідентифікувати з конкретною партією.

При продажу товарів і списанні їх за собівартістю реалізації в товаристві використовується один із методів, який встановлено НП(С)БО 9 «Запаси»:

- за ідентифікованою собівартістю для дорогих товарів – готових душових кабін, ванн, піддонів тощо або стандартної комплектації;
- за середньозваженою собівартістю для масового товару – стандартних комплектуючих до душових кабін та ванн.

Логістичні витрати, які не включаються до первісної вартості товарів товариства, визнаються витратами того періоду, в якому вони були здійснені, відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» [5]. До таких витрат в ТОВ «Радавей Україна» належать:

- витрати на збут товарів, які обліковуються на рахунку 93 «Витрати на збут»;

- логістичні витрати у складі адміністративних витрат, які обліковуються на рахунку 92 «Адміністративні витрати».

В ТОВ «Радавей Україна» логістичні витрати на збут включають:

- витрати, пов'язані з доставкою готової продукції (душових кабін) клієнтам (дилерам) по Україні;

- вартість послуг сторонніх перевізників;

- витрати на утримання власного автотранспорту для перевезення вантажів;

- витрати на пакування та маркування готової продукції і товарів, пов'язані з їх відправкою;

- витрати на гарантійне обслуговування душових кабін і ванн – транспортування повернень, ремонт готових виробів, вартість комплектуючих для ремонту тощо

Логістичні витрати у складі адміністративних витрат в ТОВ «Радавей Україна» поділяються на:

- витрати на оплату праці адміністративного персоналу відділу логістики;

- амортизаційні відрахування офісного обладнання відділу логістики (сервери, ліцензії WMS/ERP), що використовується для загального управління;

- витрати на утримання складських приміщень, які обслуговують призначені для товарів та готової продукції;

Система документообігу логістичних витрат має забезпечити збирання усієї інформації для їх контролю, особливо в умовах міжнародних перевезень. Обліковою політикою товариства встановлено вимоги до усіх первинних документів для визнання логістичних витрат (табл. 2.7).

Облік логістичних витрат в системі рахунків бухгалтерського обліку призначений для відображення інформації про здійснені витрати товариством і ведеться за допомогою таких рахунків:

- рахунок 28 «Товари» – для обліку транспортно-заготівельних витрат;

Таблиця 2.7 – Документальне підтвердження логістичних витрат в ТОВ «Радавей Україна»

Складові логістичного циклу	Первинний документ	Призначення первинного документу
1	2	3
Логістика закупівель (міжнародні перевезення)	Митна декларація	Підтверджує законність імпорту, містить інформацію про товари, які переміщуються через митний кордон України, про умови перевезення та інформацію для нарахування митних платежів. Є підставою для податкового кредиту з ПДВ
	Платіжна інструкція (про сплату митних платежів, оплату послуг)	Документ, на підставі якого банк здійснює перерахування коштів з рахунку товариства на рахунок отримувача і містить усю необхідну інформацію для здійснення платежів
	CMR (міжнародна товарно-транспортна накладна)	Підтверджує договір про міжнародне автомобільне перевезення вантажів. Містить детальну інформацію про відправника та отримувача, про вантаж, маршрут, описує права та обов'язки усіх сторін
	Акти виконаних робіт (наданих послуг) від перевізника	Підтверджує факт надання послуг з перевезення та прийняття їх замовником
	Рахунки-фактури (інвойс)	Фінансовий документ, який містить інформацію про товари чи послуги, які пропонуються до оплати, їх вартість і суму до сплати
Логістика складування товарів, комплектуючих (внутрішня логістика)	Товарно-транспортна накладна	Засвідчує перевезення товарів та містить інформацію про них, є підставою для списання ТМЦ у відправника та їх оприбуткування у одержувача
	Маршрутні листи	Містить інформацію про роботу автомобілів: маршрути, пробіг, витрати пального
	Табель обліку робочого часу для водіїв, складського персоналу	Містить інформацію про фактично відпрацьований час, час відпочинку, персональні дані, причини відсутності на роботі
Логістика збуту товарів, комплектуючих	Видаткова накладна	Підтверджує списання виробничих запасів на пакування та комплектацію товарів, готової продукції (вартість коробок, стрейч-плівки, маркування, піддонів)

Кінець таблиці 2.7

1	2	3
Логістика збуту товарів, комплектуючих	Товарно-транспортна накладна	Засвідчує перевезення товарів та містить інформацію про них, є підставою для списання ТМЦ у відправника та їх оприбуткування у одержувача
	Маршрутні листи	Містить інформацію про роботу автомобілів: маршрути, пробіг, витрати пального
	Табель обліку робочого часу для менеджерів по роботі з клієнтами	Містить інформацію про фактично відпрацьований час, час відпочинку, персональні дані, причини відсутності на роботі

- рахунок 23 «Виробництво» – для обліку витрат, пов’язаних із збиранням готових душових кабін з окремих придбаних частин або додавання змішувачів до ванн тощо;

- рахунок 93 «Витрати на збут» – обліку витрат, пов’язаних з реалізацією товарів і готової продукції кінцевому покупцеві;

- рахунок 92 «Адміністративні витрати» – для обліку оплати праці, нарахування ЄСВ адміністративного персоналу, менеджерів по роботі з клієнтами, комунальні платежі, витрат на ІТ-системи, ліцензійне й програмне забезпечення з амортизаційними відрахуваннями тощо [7].

В табл. 2.8 представлено основні бухгалтерські записи з обліку логістичних витрат за етапами логістичного циклу підприємства.

З огляду на те, що логістичні витрати займають значну частку в загальній структурі витрат досліджуваного торговельного підприємства, їх ефективне управління набуває особливої актуальності. Досить висока питома вага таких витрат безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності товариства, його конкурентоспроможність, ліквідність та здатність вчасно реагувати на зміни ринкового середовища.

Отже, виникає об’єктивна потреба в удосконаленні підходів до обліку, контролю, аналізу та оптимізації логістичних витрат. Нами виявлено недоліки в обліку логістичних витрат, які потребують удосконалення в ТОВ «Радавей Україна».

Таблиця 2.8 – Бухгалтерські записи з обліку логістичних витрат за етапами логістичного циклу ТОВ «Радавей Україна»

Зміст господарської операції	Дебет рахунку	Кредит рахунку
1. Логістика закупівель товарів, комплектуючих (транспортно-заготівельні витрати)		
Включено ввізне мито до первісної вартості товарів, комплектуючих	281, 20	641/1-Мито
Включено витрати на міжнародне перевезення, плата за митне оформлення, послуги митного брокера до вартості запасів	281, 20	685
Витрати на транспортно-експедиторські послуги в Україні (доставка зі складу тимчасового зберігання, автоперевезення до складу підприємства тощо)	281, 20	685
Оплата послуг тимчасового зберігання товарів, комплектуючих та страхування вантажів	281, 20	685
Витрати на розвантаження, складування товарів та комплектуючих при надходженні	281,20	661,651
2. Логістика складування товарів, комплектуючих		
Витрати на оренду складських приміщень	92	685
Оплата праці та нарахування Єдиного соціального внеску персоналу на складі	92	661, 651
Витрати на обладнання складів (стелажі, навантажувачі)	92	209, 685
Комунальні витрати на складах	92	685, 631
Витрати на страхування товарів та комплектуючих на складі	92	685
3. Логістика збуту товарів, комплектуючих		
Оплата послуг перевізників за транспортування до клієнтів та внутрішні перевезення	93	685
Оплата праці власних водіїв та нарахування Єдиного соціального внеску	93	661, 651
Нарахування амортизаційних відрахувань на транспортні засоби з перевезення вантажів	93	131
Списано паливо на перевезення вантажів	93	203
Витрати на пакування та комплектацію замовлень клієнтів	93	201
4. Інформаційна та адміністративна логістика		
Оплата праці та Єдиний соціальний внесок менеджерів по роботі з клієнтами	93	661,651
Нарахування амортизації ERP-систем (модулі закупівель, складу)	92,93	132
Нарахування амортизації систем WMS (склад), TMS (транспорт)	93	132
Нарахування амортизації систем CRM для постачань	92	132
Витрати на електронний документообіг для імпорту	92	685

Кінець таблиці 2.8

1	2	3
5. Реверсивна логістика (післяпродажне обслуговування)		
Витрати на зворотне транспортування тари або багатооборотної упаковки (датчики, палети, ящики)	93	685
Транспортування повернення товару покупцем (за гарантією, брак, недокомплектація)	93	685
Витрати на гарантійний ремонт проданих товарів у покупця за гарантією	93	20, 281, 661, 651, 685

1) із загальних адміністративних витрат та витрат на збут підприємства не виокремлюються логістичні витрати;

2) не акумулюється інформація про логістичні витрати за об'єктами обліку витрат, етапами логістичного ланцюга, логістичними операціями, центрами логістичних витрат;

3) відсутні окремі аналітичні рахунки обліку логістичних витрат за центрами відповідальності та об'єктами обліку витрат.

Таким чином, особливу увагу слід приділити обліковому персоналу товариства організаційно-методичному забезпеченню ведення обліку: визначенню об'єктів та джерел обліку логістичних витрат, вибору оптимальних методів калькулювання, облікових реєстрів, формуванню внутрішніх регламентів. У контексті сучасної торгівлі, розвитку цифрових технологій, де логістична діяльність суб'єктів господарювання відіграє ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності облікова політика повинна бути гнучкою, інтегрованою в інформаційні системи управління, адаптованою до цифрових змін ринку.

2.3 Внутрішній контроль логістичних витрат

Успішне функціонування торговельного підприємства значною мірою залежить від раціональної організації внутрішнього контролю логістичних витрат в системі управління суб'єктом господарювання. Проблема внутрішнього контролю логістичних витрат підприємства в умовах дії воєнного стану в Україні поглиблюється у зв'язку з виникненням великої кількості невизначених ситуацій, обмеженості ресурсів і ризиків, що потребує швидкого реагування на зміни зовнішнього середовища та оптимізації цих витрат. Водночас, доволі суттєві резерви зниження загальних витрат торговельних підприємств зосереджені саме на логістичних витратах, оскільки вони займають суттєву питому вагу цих суб'єктів підприємництва.

Внутрішній контроль як дієвий інструмент управління логістичними витратами пов'язаний з побудовою системи його організаційно-методичного забезпечення. Організаційно-методичне забезпечення внутрішнього контролю логістичних витрат – це сукупність способів, прийомів, правил, положень, інструкцій, документів, які забезпечують створення системи внутрішнього контролю та успішне її функціонування.

Дослідження структури логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна» в загальній сукупності витрат підприємства свідчать, що основними їх видами є такі складові як транспортно-заготівельні витрати на імпорт товарів, витрати на управління торговельними запасами на складах, включаючи складування, вантажно-розвантажувальні роботи, докомплектування, пакування, а також на адміністративно-інформаційну логістику та зворотні операції. Отже, організація системи внутрішнього контролю логістичних витрат, має забезпечувати чітку прив'язку до центрів відповідальності усього логістичного циклу, а також послідовний, суцільний і безперервний управлінський облік та звітність щодо витрат, їх аналіз і відповідне коригування відхилень, на основі яких прийматимуться управлінські рішення для оптимізації витрат.

Підтримуємо думку Куцик П. О., Герасименко Т. О., Медвідь Л. Г., що «організація внутрішнього контролю – це діяльність уповноважених осіб підприємства з упорядкування, налагодження, підтримки та розвитку системи внутрішнього контролю з метою створення належних умов для формування необхідної користувачам контрольної-аналітичної інформації» [36, с. 9].

Основною метою внутрішнього контролю логістичних витрат є визначення законності господарських операцій, визнання та правильності обліку цих витрат, достовірності інформації про витрати, інформаційна підтримка прийняття управлінських рішень.

Джерела інформації для внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна» зображено на рис. 2.4.

Ефективна система внутрішнього контролю логістичних витрат передбачає його проведення поетапно і у визначеній послідовності. Попередній контроль витрат (перший етап) передбачає встановлення усіх видів логістичних витрат та їх класифікацію за логістичними циклами та операціями з метою планування та бюджетування, враховуючи особливості діяльності товариства, результати аналізу витрат минулих періодів, а також прогнози з надходження і продажу товарів.

Для поточного контролю (другий етап) притаманна ефективна система обліку витрат, що передбачає дотримання норм облікового та податкового законодавства, внутрішні методичні регулятори (наказ про облікову політику та Робочий план рахунків, отримання дозволів, ліцензій, використання ІТ-системи), постійний моніторинг та контроль витрат.

Третій етап є продовженням попередніх двох етапів і дозволяє здійснювати аналіз логістичних витрат за різними напрямками, виявити відхилення та непродуктивні витрати і втрати, розробити заходи для їх усунення, розрахувати резерви зниження витрат, приймати управлінські рішення щодо оптимізації витрат.

Система внутрішнього контролю логістичних витрат «повинна бути не лише «формальною, але й реальною та систематичною.

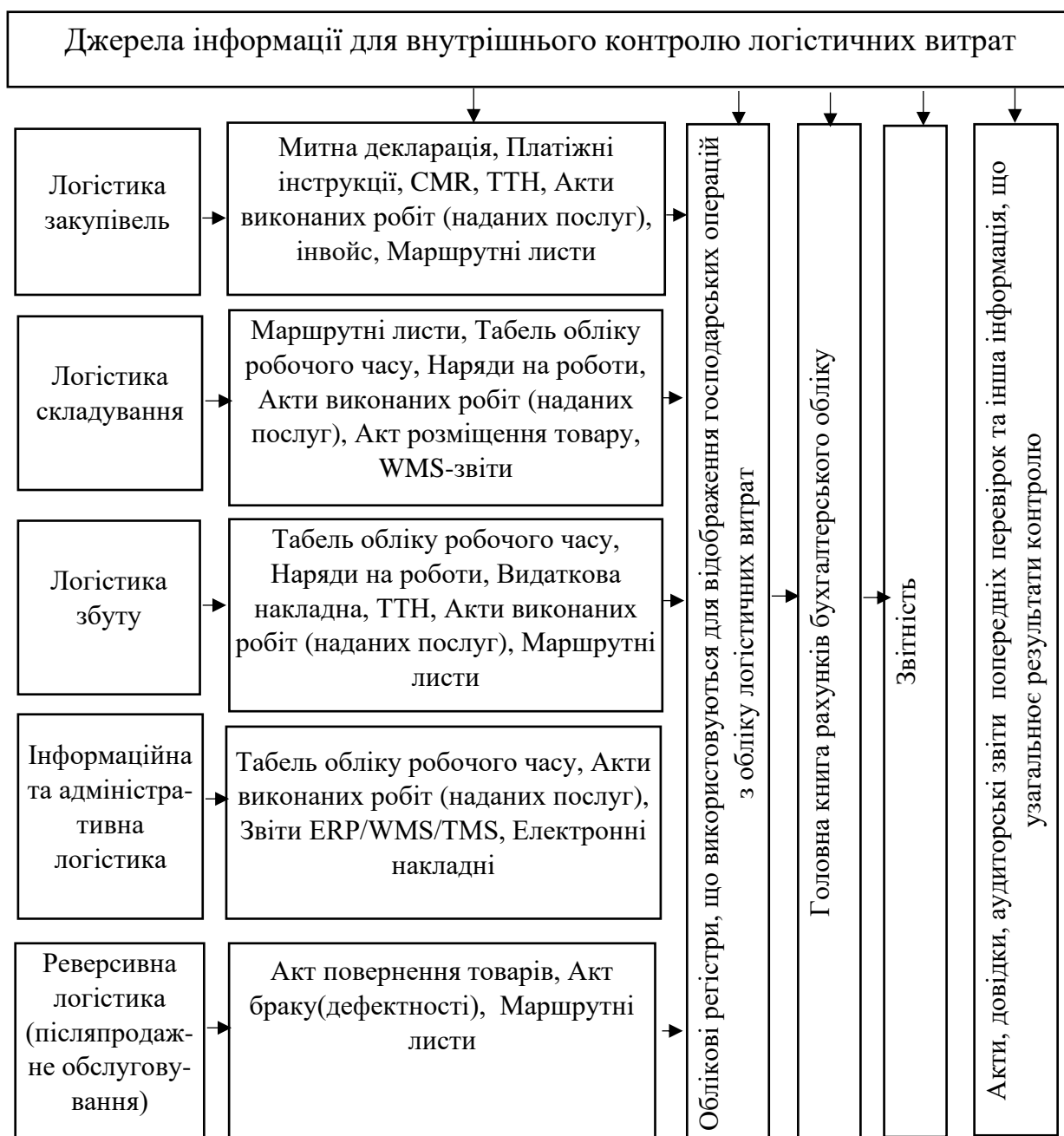

Рисунок 2.4 – Джерела інформації для внутрішнього контролю логістичних витрат за етапами логістичного циклу ТОВ «Радавей Україна»

Ознаками такого контролю є систематична перевірка фінансово-господарської діяльності підприємства, оперативний контроль над витратами з боку керівників структурних підрозділів, контроль, що базується на точних оцінках та об'єктивних вимірниках, та встановлення зворотного зв'язку з контрольованим об'єктом» [30, с. 143].

В організації системи внутрішнього контролю логістичних витрат допомагає ефективно налагоджена система управлінського обліку цих витрат, яка дозволяє керівництву отримувати оперативну інформацію про витрати, проводити аналіз витрат, забезпечувати збереження різних ресурсів, складати фінансові звіти з дотриманням вимог чинного законодавства.

Саме «бухгалтерський контроль логістичних витрат дозволить своєчасно виявити причини їх збільшення, величину відхилення від запланованих бюджетних витрат, вчасно впроваджувати коригуючі контрольовані заходи» [45].

Науковці Садовська І.Б., Нагірська К.Є., Тлущкевич Н.В., проводячи аналіз методів бухгалтерського контролю логістичних витрат, відзначили, що методи «обираються на основі оцінки кращих практик, наукових підходів та розрахунку найбільш ефективних та бюджетних для конкретного підприємства. Для вибору методу бухгалтерського контролю з числа загальновідомих прийнятними є: 1) метод стандартних витрат (найбільш бюджетний); 2) метод альтернативних рішень; 3) метод встановлення оптимальної структури центрів витрат і зони відповідальності окремих відділів або підрозділів; 4) метод Activity-Based Costing (ABC), застосування якого є характерним для різнопланових процесів в ланцюгу постачання» [45].

Враховуючи важливість внутрішнього контролю логістичних витрат на кожному етапі логістичного циклу, розглянемо його основні завдання, які зображені на рис. 2.5.

Форма організації системи внутрішнього контролю визначається особливостями діяльності товариства та його завданнями в залежності від інформаційних запитів суб'єктів контролю: 1) вище керівництво; 2) управлінський персонал; 3) інші споживачі інформації.

Результати систематизації інформації для споживачів за суб'єктами контролю задовольнятиме інформаційні потреби, використовуватиметься для прийняття ними ефективних управлінських рішень, спрямованих на зниження логістичних витрат.

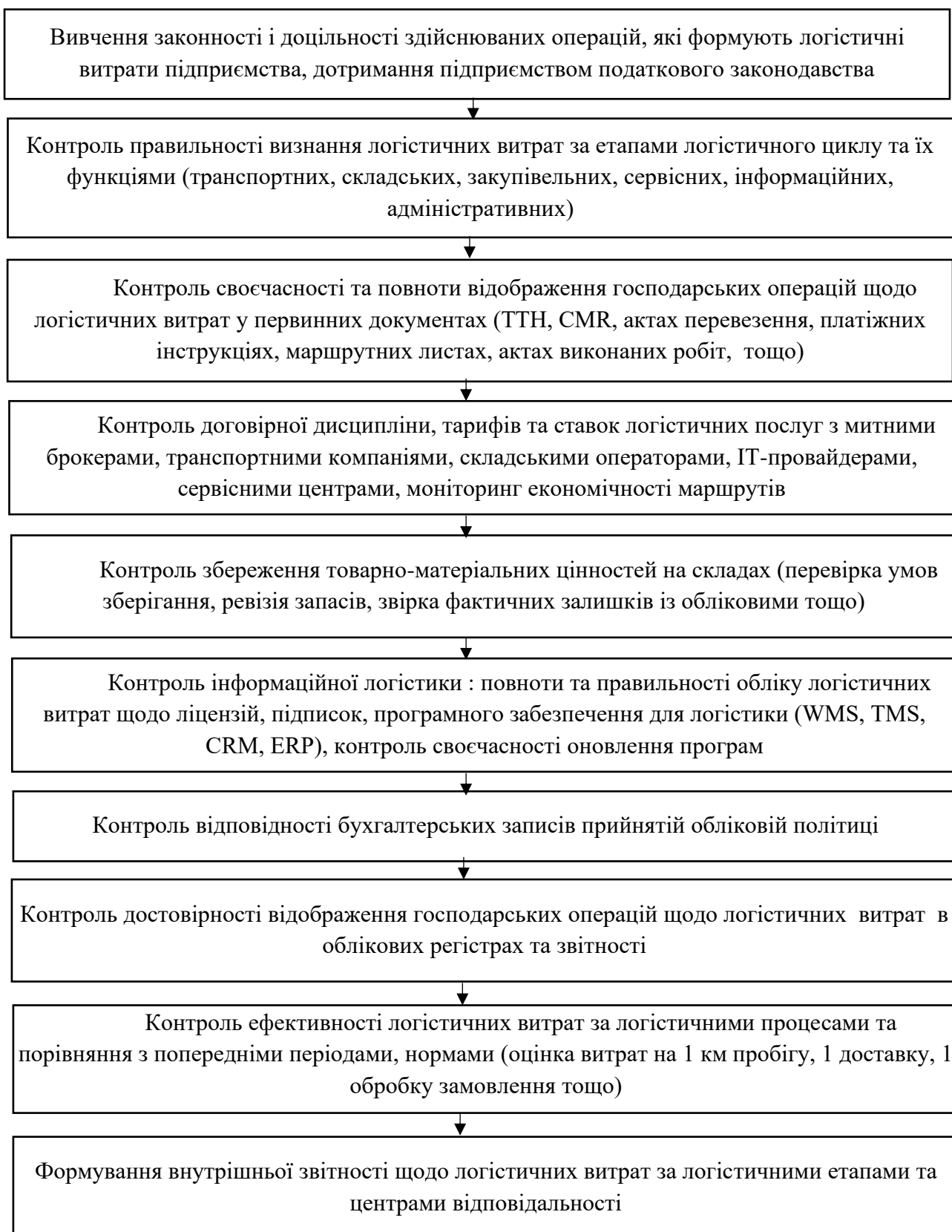

Рисунок 2.5 – Основні завдання внутрішнього контролю логістичних витрат в ТОВ «Радавей Україна»

Система внутрішнього контролю логістичних витрат товариства будується на таких елементах:

1. Розподіл обов'язків між працівниками, відповідальними за облік і контроль господарських операцій на кожному етапі логістичного ланцюга (постачання, зберігання, продаж, гарантійне обслуговування) з метою контролю запобігання можливим перевитратам, втратам та різного роду зловживанням.

2. Формалізація та адміністрування облікових процедур щодо обліку господарських операцій з логістичними витратами, які дають можливість підвищити дієвість контролю.

3. Своєчасне, правильне документування усіх господарських операцій з дотриманням

4. Використання технічних засобів, облікових процедур, бухгалтерських програм під час фактичного контролю логістичних витрат, спрямованих на попередження втрат, знищення та вилучення облікової документації.

5. Залучення незалежних експертів, аудиторів, контролерів та проведення ними перевірок дозволяють виявити недоліки системи внутрішнього контролю витрат з метою її удосконалення.

Таким чином, система внутрішнього контролю логістичних витрат має забезпечувати виконання розпорядчих документів керівництва товариства, запобігати вчиненню помилок і викривленню облікової інформації, забезпечувати точність, повноту та достовірність фінансової звітності і збереження товарно-матеріальних цінностей на всіх етапах логістичного ланцюга.

Отже, система внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна» складається з елементів:

- контроль дотримання законодавства;
- організаційні аспекти;
- контроль логістичних операцій;
- фінансовий контроль логістичних витрат (табл.2.9).

Таблиця 2.9 – Складові системи внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна»

Елемент системи внутрішнього контролю	Зміст елемента
1	2
1. Контроль дотримання законодавства	<p>Внутрішній контроль логістичних операцій, витрат та їх обліку:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вимогам митного законодавства України та Європейського союзу; – правилам міжнародних перевезень (CMR, Incoterms, TIR); – вимогам сертифікації та імпорту товарів та комплектуючих; – вимогам законодавства щодо принципів та методів обліку витрат; – внутрішнім розпорядчим документам щодо обліку митних, транспортних, складських витрат; – виконання договірних умов з перевізниками, митними брокерами та іншими контрагентами
2. Організаційні аспекти контролю	<p>Організація обліку і управління логістичними витратами:</p> <ul style="list-style-type: none"> – складові системи обліку логістичних витрат; – контроль виконання договорів на транспортування, митне оформлення, страхування, складування товарів; – перевірка застосування тарифів на перевезення, логістичних схем постачання товарів та їх ефективності; – порядок розгляду претензій щодо перевезення товарів, їх пошкодження та втрати; – контроль правильності застосування штрафних санкцій за невчасну доставку товарів, неправильне оформлення документів, пошкодження товарів; – контроль взаємодії з центрами відповідності та відповідальними особами при формуванні витрати: логістом, бухгалтером, складом
3. Контроль логістичних господарських операцій	<p>Контроль етапів логістичного циклу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – контроль умов міжнародних перевезень товарів та комплектуючих щодо маршрутів, тарифів, пакування); – перевірка правильності оформлення міжнародних та внутрішніх документів з перевезення товарів (ТТН, CMR, актів наданих послуг); – контроль завантаження, наявності та збереження товарів на складі, їх якості, відповідності руху інформаційним системам ERP та WMS; – перевірка відповідності актів виконаних робіт логістичним операціям; – контроль порядку повернення товарів та витрат на реверсивну логістику

Кінець таблиці 2.9

1	2
4. Фінансовий контроль логістичних витрат	<p>Контроль відображення в обліку логістичних витрат:</p> <ul style="list-style-type: none"> – перевірка правильності формування витрат, їх класифікації та оцінки в обліку і управлінські звітності; – контроль формування інформації про транспортні, митні, страхові та складські послуги у бухгалтерському обліку; – контроль розподілу транспортно-заготівельних витрат між різними партіями товарів; – контроль формування первісної вартості товарів, логістичних адміністративних та витрат на збут на рахунках обліку; – перевірка звітів про рух товарно-матеріальних цінностей, про склад адміністративних та витрат на збут; – контроль формування звітності про витрати та запаси; – перевірка інформаційної взаємодії між центрами відповідальності

Таким чином, система внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна» забезпечує комплексний підхід до управління цими витратами, пов'язаними з імпортом товарів та комплектуючих, їх митним оформленням, транспортуванням та складськими операціями, комплектуванням продукції за замовленнями клієнтів та їх доставкою до споживачів.

В контрольному середовищі товариства передбачені чіткі правила і розподіл відповідальності, прописані стандарти поведінки усього персоналу, що забезпечує передумови для уникнення помилок і зайвих витрат в логістичних процесах.

Контрольні дії товариства спрямовані на перевірку обґрунтованості складових логістичних витрат: транспортних, митних, складських, реверсивних, а також дотримання виконання умов договорів із логістичними підрядниками.

Правильність комплектації душових кабін та ванн, коректність розподілу витрат на закупівлю дозволяють правильно розрахувати собівартість продукції. Водночас, регулярний моніторинг засобів контролю, включаючи ревізією усіх актів виконаних робіт, інвентаризацію запасів забезпечує дієвість внутрішнього контролю усієї логістичної системи [8].

Отже, система внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна» слугує ефективним засобом управління логістичними витратами, сприяє мінімізації фінансових ризиків, оптимізації та підвищенню економічної ефективності усіх етапів логістичного циклу, гарантує прозорість і надійність усіх стадій руху товарних запасів, однак, потребує удосконалення з точки зору визначення ризиків логістичної діяльності і визначення КРІ цих витрат.

3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ТОВ «РАДАВЕЙ УКРАЇНА»

3.1 Пропозиції щодо формування системи управлінського обліку логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна»

Для ефективного функціонування системи управління логістичними витратами підприємства необхідно розширити інформаційні можливості бухгалтерського обліку, що передбачає впровадження більш гнучких і деталізованих підходів до формування, обробки та аналізу інформації про витрати.

Тому пропонуємо запровадити в ТОВ «Радавей Україна» організаційно-методичну систему та складові управлінського обліку логістичних витрат на основі впровадження інформаційно-аналітичної системи, що дозволить використовувати накопичену інформацію для прийняття управлінських рішень.

Основні характеристики логістичних витрат в діяльності підприємства визначають основні вимоги до елементів системи обліково-аналітичного забезпечення прийняття рішень у логістичній діяльності. Базуючись на дослідженнях авторів [14], на нашу думку основними з них є такі:

1) суб'єкти – центри відповідальності, що беруть участь у логістичній діяльності, місця виникнення логістичних витрат: підрозділи, склади, транспортні служби, відділи постачання та збуту;

2) об'єкти – господарські процеси і операції щодо здійснення логістичної діяльності, формування логістичних витрат: закупівля, зберігання, транспортування, обробка замовлень. Ці процеси є носіями витрат, які потрібно обліковувати та аналізувати;

3) предмет – обліково-аналітична інформація щодо логістичних витрат в процесі логістичної діяльності: інформація про витрати в розрізі центрів

відповідальності, процесів, періодів є основою для аналізу та прийняття управлінських рішень;

4) мета – забезпечення інформаційних потреб користувачів обліково-аналітичної системи для прийняття ними управлінських рішень щодо зниження витрат в логістичній діяльності;

5) завдання – зниження логістичних витрат та зростання ефективності діяльності в сфері логістики. Основні завдання системи: підвищення ефективності логістичних процесів, зниження і оптимізація логістичних витрат, виявлення резервів оптимізації, підтримка стратегічного планування;

б) методи і технології, що використовуються для отримання та надання обліково-аналітичної інформації, є підґрунтям для формування ефективної управлінської системи підтримки логістичних рішень на базі функціонального підходу. Інструментами збору, обробки та подання інформації про логістичні витрати є системи управління витратами, ERP-системи, ВІ-платформи, методи функціонального аналізу (рис. 3.1).

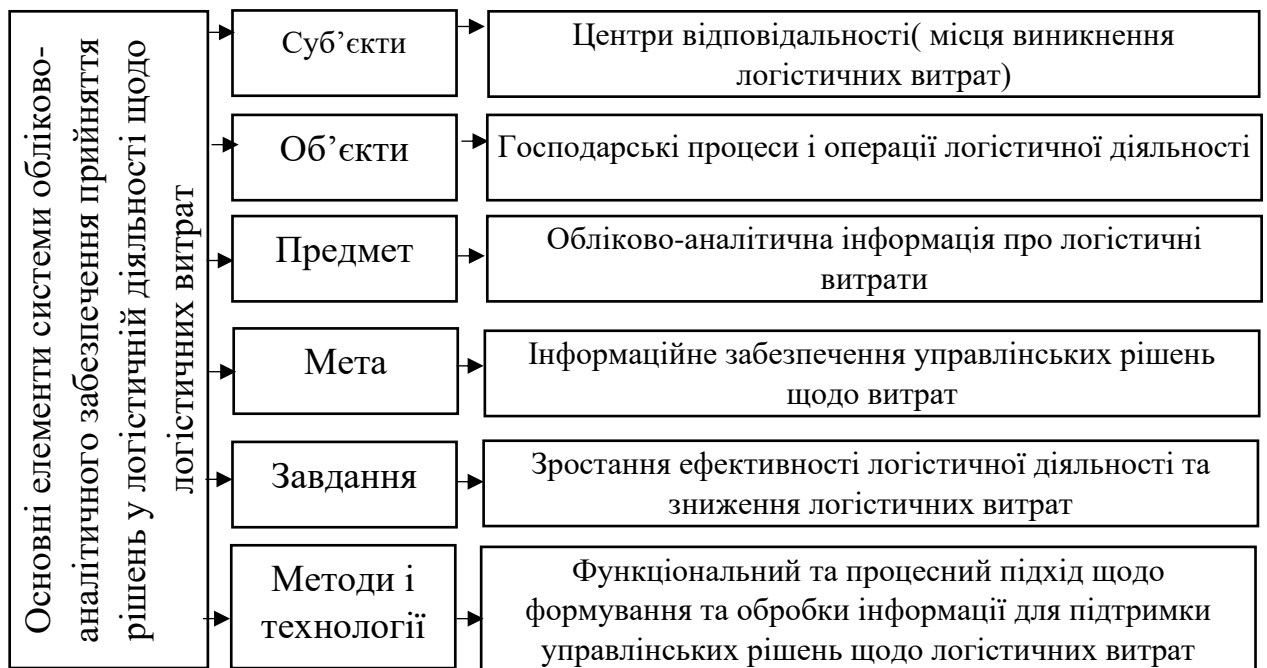

Рисунок 3.1 – Основні елементи системи обліково-аналітичного забезпечення прийняття рішень у логістичній діяльності щодо логістичних витрат

Організація системи обліково-аналітичного забезпечення прийняття рішень у логістичній діяльності обумовлюється обліковою політикою торговельного підприємства щодо логістичних витрат і вимагає розробки організаційно-методичних засад [28].

Відповідно до основного нормативного документу в галузі обліку Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV «облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності» [2]. Таким чином, з точки зору логістичних витрат облікова політика має забезпечувати інформаційну підтримку логістичної діяльності і формування витрат торговельного підприємства для підтримки рішень за усіма основними управлінськими функціями: планування (бюджетування), облік і калькулювання, внутрішній контроль, аналіз.

Варто зауважити, що важливими аспектами формування облікової політики в частині управлінського обліку логістичних витрат є підходи до класифікації витрат за центрами відповідальності та етапами логістичного циклу досліджуваного торговельного підприємства [31; 37].

Головною метою облікової політики щодо логістичних витрат є створення комплексної, узгодженої, ефективної системи інформаційного забезпечення обліку, внутрішнього контролю, бюджетування та аналізу логістичних витрат для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Основними завданнями облікової політики управлінського обліку логістичних витрат товариства є:

1. Єдність підходів та достовірність фінансового й управлінського обліку логістичних витрат.
2. Оптимальний вибір об'єктів та методів обліку логістичних витрат.
3. Підходи до групування логістичних витрат за їх видами та центрами відповідальності в аналітичному обліку.
4. Достовірне відображення господарських операцій щодо витрат в документах, облікових регістрах за етапами логістичного циклу і рахунками обліку.

5. Формування управлінської звітності логістичних витрат.

Основні елементи облікової політики підприємства щодо логістичних витрат [13], які слід відобразити у Наказі про облікову політику ТОВ «Радавей Україна» зображені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Пропозиції щодо елементів облікової політики ТОВ «Радавей Україна» щодо логістичних витрат

Складові облікової політики щодо логістичних витрат	Деталізація складових облікової політики щодо логістичних витрат
1	2
Організація управлінського обліку логістичних витрат	<ol style="list-style-type: none"> 1. Групування логістичних витрат з метою документування, аналітичного й синтетичного обліку. 2. Вибір об'єктів обліку та методів калькулювання логістичних витрат. 3. Виокремлення центрів відповідальності з метою обліку, контролю, аналізу та бюджетування логістичних витрат. 4. Внутрішнє регламентування управлінського обліку логістичних витрат: затвердження положень в частині логістичних витрат про облікову політику, центри відповідальності, управлінську звітність, контроль та бюджетування
Методика управлінського обліку логістичних витрат	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розмежування витрат за класифікаційними групами, необхідне для аналітичного обліку логістичних витрат. 2. Робочий план рахунків аналітичного й синтетичного обліку логістичних витрат за центрами відповідальності. 3. Підходи та методика бюджетування логістичних витрат. 4. Управлінська звітність логістичних витрат.
Групування логістичних витрат	<ol style="list-style-type: none"> 1. За центрами відповідальності з процесним та функціональним підходами. 2. За об'єктами та рахунками обліку логістичних витрат. 3. За методами калькулювання логістичних витрат.
Об'єкти обліку і калькулювання логістичних витрат	Перелік об'єктів обліку логістичних витрат та об'єктів калькулювання за центрами відповідальності та етапами логістичного циклу
Статті обліку логістичних витрат відповідно до об'єктів обліку	Деталізовані статті витрат за етапами логістичного циклу: міжнародне транспортне перевезення, митне оформлення та брокерські послуги, внутрішні транспортні витрати, витрати на складування та зберігання, витрати на вантажно-розвантажувальні роботи, збутові витрати, інформаційно-адміністративні витрати

Кінець таблиці 3.1

1	2
Методи обліку та калькулювання логістичних витрат	Методи прямого та пропорційного розподілу витрат, метод обліку витрат за операціями, нормативний метод та стандарт-костинг, метод віднесення фактичних витрат, ABC-метод, методи управління витратами JIT та ERP
Рахунки та субрахунки обліку витрат	Субрахунки обліку до рахунків 201 «Сировина й матеріали», 281 «Товари на складі», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут»
Управлінська звітність щодо логістичних витрат	<ol style="list-style-type: none"> 1. Звіти про структуру логістичних витрат за їх класифікаційними групами та центрами відповідальності 2. Бюджет логістичних витрат та Звіт про виконання бюджету (за центрами відповідальності). 3. Звіт про логістичну собівартість імпортової партії товарів. 4. Звіт про ефективність складської діяльності. 5. Звіт про збутові логістичні витрати. 6. Звіт про логістичні KPI.

Запропоновані нами складові облікової політики управлінського обліку логістичних витрат повинні узгоджуватися з організаційною структурою товариства, логістичним циклом та операціями, переліком центрів відповідальності логістичних витрат.

Організаційна та методична складова облікової політики щодо логістичних витрат ґрунтується на виокремленні системи центрів відповідальності логістичних витрат відповідно з процесним та функціональним підходами. Це забезпечує формування аналітичної інформації, графіку документообігу, методики обліку логістичних витрат та формування управлінської звітності.

Передумовами виділення центрів відповідальності є групування витрат за видами логістичної діяльності за етапами логістичного циклу. Отже, пропонуємо такі напрямки класифікації логістичних витрат за видами логістичної діяльності (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Пропозиції з групування логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна»

Напрямки класифікації витрат	Складові класифікаційної групи
1 Витрати міжнародної логістики	1.1 Витрати на міжнародні перевезення товарів та комплектуючих 1.2 Витрати на страхування міжнародних вантажів. 1.3 Витрати на митне оформлення товарів 1.4. Втрати , пов'язані з зовнішньою логістикою (простої, затримки у пунктах пропуску, інші маршрути і перевитрати палива тощо).
2 Витрати внутрішньої логістики	2.1 Витрати на транспортування від місця розмитнення до складу. 2.2 Витрати на оренду складів для тимчасового зберігання. 2.3 Витрати на страхування вантажів. 2.4 Втрати, пов'язані з внутрішніми перевезеннями логістикою
3 Витрати на складування та зберігання	3.1 Витрати на приймання товарів. 3.2 Витрати на зберігання та оренду складських приміщень. 3.3 Витрати на вантажно-розвантажувальні роботи. 3.4 Витрати на комплектацію готових виробів. 3.5 Витрати на внутрішньогосподарські переміщення товарів. 3.6 Втрати та нестачі в результаті інвентаризації
4 Витрати на управління логістичними процесами	4.1 Витрати на логістичне планування та управління. 4.2 Витрати на придбання і обслуговування інформаційних систем з логістики (WMS, ERP, TMS). 4.3 Оплата праці персоналу по роботі з клієнтами.
5 Логістичні витрати на збут	5.1 Витрати на комплектацію, пакування, доставку товарів та готової продукції споживачам. 5.2 Витрати на кур'єрські послуги. 5.4. Витрати на оплату праці персоналу з логістики. 5.3 Витрати на повернення, ремонт та сервісне обслуговування.

Процесний та функціональний підхід виділення центрів відповідальності передбачає формування центрів логістичних витрат за двома напрямками [37, с. 87].

При використанні процесного підходу до формування центрів відповідальності система обліку будується за етапами логістичного циклу та структурними підрозділами з безумовною їх консолідацією в єдиний обліковий процес. Постійне вдосконалення логістичних етапів дозволяє забезпечувати споживачів сантехнічної продукції якісними товарами у максимально стислі

терміни, а прагнення до економії витрат на кожному етапі і центрі відповідальності дозволяє покращити використання ресурсів, збільшити прибутки, дотримуватися цілей сталого розвитку.

Центри відповідальності формуються по ключових бізнес-процесах: імпорт товарів, митне оформлення, складування, комплектація, доставка клієнту. Основними центрами відповідальності логістичних витрат за бізнес-процесами вважаємо є такі:

1. Імпорт товарів.
2. Митне оформлення.
3. Транспортування.
4. Складування та комплектування.
5. Логістика збуту та співпраця з клієнтами.

Функціональний підхід до виділення логістичних центрів відповідальності передбачає групування витрат за етапами логістичного циклу та організаційної структури підприємства і відповідно до управлінських підрозділів, таких як відділ логістики, склад, перевезення, адміністрація, закупівлі тощо. Окремі етапи логістичного циклу виступають як об'єкти обліку і є ключовими чинниками для оптимізації логістичних витрат, ефективності логістичної діяльності підприємства.

Важливими в обліковій політиці щодо логістичних витрат є також об'єкти, методи та аналітичні рахунки управлінського обліку цих витрат, які зображені в табл. 3.3.

Управлінська звітність щодо логістичних витрат в ТОВ «Радавей Україна» – це система операційних, аналітичних, фінансових та інших форм звітів, що забезпечують персонал управління підприємством інформацією про динаміку, структуру, рівень логістичних витрат та їх ефективність за показниками КРІ [38].

Форми управлінської звітності товариства у сфері логістики є ключовим елементом внутрішнього контролю та управління логістичними процесами.

Таблиця 3.3 – Пропозиції щодо об'єктів, методів, аналітичних рахунків управлінського обліку логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна»

Об'єкти обліку і калькулювання логістичних витрат	Методи калькулювання логістичних витрат	Статті обліку логістичних витрат за об'єктами обліку	Субрахунки аналітичного обліку витрат
Міжнародне транспортування товарів та комплектуючих	Метод прямого розподілу витрат за партіями імпорту	Міжнародні транспортні витрати; витрати на страхування товарів; витрати на експедирування; плата за простої	281.1 «Імпортні товари» 281.2 «ТЗВ з міжнародної логістики»
Митне оформлення та брокерські послуги	Метод прямого включення витрат або розподіл за партіями	Мито, митні збори, брокерські послуги	281.3 «ТЗВ з митного оформлення та брокерських послуг»
Внутрішнє перевезення товарів	Метод пропорційного розподілу за вагою або об'ємом	Внутрішні транспортні витрати	281.3 «ТЗВ з внутрішнього перевезення товарів»
Складування та зберігання товарів	Метод обліку витрат за господарськими операціями, нормативний або прямий метод	Витрати на приймання, складування, зберігання, комплектування, вантажно-розвантажувальні роботи, внутрішньоскладські переміщення тощо	92.2 «Логістичні складські операції»
Управління логістичними процесами	Розподіл адміністративних витрат	Витрати на управління логістикою	92.3 «Витрати на управління логістикою»
Інформаційні логістичні системи (ERP, WMS, TMS)	Пряме включення в адміністративні витрати або до амортизаційних відрахувань у складі цих витрат	Ліцензії на логістичні системи, їх обслуговування, оновлення програм	92.4 «Витрати на ІТ-логістику»
Доставка товарів і готової продукції покупцям	Метод обліку за напрямками, обсягами перевезень або рейсами	Витрати на комплектування, пакування, перевезення, кур'єрські послуги	93.2 «Логістичні витрати на збут»
Витрати на оплату праці логістичного персоналу	Метод розподілу за видами логістичної діяльності	Витрати на оплату праці та ЄСВ логіста, експедиторів, складальників	93.3 «Логістичні витрати на оплату праці»

Управлінська звітність має формуватися на підставі даних управлінського обліку, WMS, ERP, TMS – систем, первинних документів та процедур внутрішнього контролю логістичних витрат.

Основними завданнями управлінської звітності з логістичних витрат є:

1. Забезпечення апарату управління повною, своєчасною та достовірною інформацією про логістичні витрати за об'єктами та етапами логістичного циклу.
2. Виявлення причин та винуватців відхилень від бюджетів логістичних витрат.
3. Оцінка роботи центрів відповідальності логістичних витрат.
4. Підтримка прийняття управлінських рішень в сфері логістики, оптимізації логістичних процесів та економії витрат.
5. Внутрішній контроль собівартості запасів та формування витрат.

Основними форматами звітності, характерними саме для досліджуваного підприємства вважаємо такі:

1. Звіт про структуру логістичних витрат. Звіт містить інформацію про питому вагу кожного виду витрат у загальній їх сумі. Може мати окремі деталізовані розділи за видами логістичних процесів і витрат.
2. Бюджет логістичних витрат центру відповідальності. Це плановий документ певного центру відповідальності, який містить перелік, обсяг діяльності, норми та загальну вартість витрат за статтями, що виникають в центрі в процесі виконання ним логістичних функцій, за які він відповідає.
3. Звіт про виконання бюджету центрами відповідальності. Документ, який містить інформацію про усі відхилення за видами логістичних витрат, які виникли в процесі виконання бюджету.
4. Звіт про логістичну собівартість імпортової партії товарів. У звіті представлено дані щодо витрат на міжнародні транспортні перевезення, митні платежі, витрати на брокерські послуги, страхування товарів, внутрішній транспорт, а також витрати, пов'язані зі зберіганням товарів тощо.
5. Звіт про ефективність складської діяльності. У звіті формується інформація про вартість зберігання, комплектування, витрати на обробку партій

товарів, розраховується коефіцієнт заповнюваності складу, рівень втрат і пошкоджень товарів, продуктивність праці складських працівників.

6. Звіт про збутові логістичні витрати. Містить інформацію про вартість доставки товарів покупцям за районами та маршрутами, витрати за перевізниками, собівартість перевезень, відхилення від умов договорів.

7. Звіт про логістичні КРІ. Звіт може містити різноманітні показники, зокрема, питому вагу доставлених вчасно товарів, точність комплектування, рівень втрат товарів та комплектуючих та їх пошкоджень, оборотність запасів, логістичні витрати на одиницю продукції, собівартість міжнародної доставки на 1 партію імпорту, час циклу імпорту тощо.

Отже, систематизація логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна» за етапами логістичного циклу, об'єктами управлінського обліку, методами калькулювання, аналітичними рахунками обліку та управлінською звітністю забезпечує цілісну та прозору модель формування облікової політики щодо цих витрат.

Чітке визначення об'єктів логістичних витрат за логістичними процесами та застосування відповідних методів обліку, калькулювання та розподілу витрат дозволяє формувати обґрунтовану первісну вартість імпортних партій товарів та собівартість логістичних операцій. Деталізація витрат за аналітичними рахунками управлінського обліку підвищує адресність відповідальності, а управлінська звітність за центрами відповідальності забезпечує керівництво інформацією для оперативного аналізу, прийняття управлінських рішень для оптимізації логістичних процесів.

В результаті ТОВ «Радавей Україна» отримує ефективний інструмент для управління логістичними процесами та внутрішнього контролю витрат впродовж усього шляху руху товару від постачальника до покупця.

3.2 Удосконалення системи внутрішнього контролю логістичних витрат

Внутрішній контроль – це розроблені заходи та окремі процедури, які здійснюються підприємством в особі менеджера, бухгалтера або іншого персоналу, які спрямовані на забезпечення ефективності управління підприємством в цілому, в тому числі ризиками, з метою досягнення поставлених цілей у таких категоріях:

- ефективність та результативність господарської діяльності суб'єкту господарювання;
- повнота та достовірність фінансової звітності;
- дотримання норм законодавства, різноманітних підзаконних актів та регламентів тощо.

Найбільш розповсюдженою «концепцією внутрішнього управління та контролю є концепція COSO, яка спрямована на підвищення ефективності бізнесу та покращення корпоративного управління через впровадження ефективного внутрішнього контролю, управління ризиками та протидії шахрайству» [12].

В межах концепції COSO розглядається як комплексна система, яка охоплює усі рівні управління суб'єктом підприємництва. За цією концепцією керівники центрів відповідальності та інші особи несуть персональну відповідальність за реалізацію дієвих контрольних процедур в межах своєї компетентності та зобов'язані формувати та подавати управлінську звітність споживачам інформації.

Працівники підприємства, незалежно від займаної посади, відіграють визначену й важливу роль у функціонуванні усієї системи внутрішнього контролю, зокрема також і логістичних витрат, навіть якщо ця роль має досить локальний характер. Усі дії працівників мають бути чітко прописані, регламентовані, формалізовані та інтегровані в усю систему внутрішнього контролю для забезпечення її надійності, дієвості, ефективності, прозорості.

Міжнародна модель системи внутрішнього контролю COSO складається з п'яти важливих елементів, що визначають як має бути побудована ця система для зростання її ефективності:

1. Контрольне середовище і моральний клімат (Control Environment) – інформаційне забезпечення, управлінські дії з боку керівництва, розподіл відповідальності, компетентність персоналу, застосування етичних принципів, дотримання загальної політики підприємства, корпоративної культури для впровадження, функціонування та вдосконалення системи внутрішнього контролю підприємства).

2. Інформаційні системи та комунікація (Information & Communication) – збирання, аналіз, обробка, передача інформації за запитами і призначенням, забезпечення внутрішнього документообігу, роботу IT-систем (ERP, WMS, CRM), формування політики обміну інформацією та доступу до неї тощо .

3. Процедури контролю (Control Activities) – встановлення конкретних процедур, правил, технічних прийомів та механізмів перевірки, які забезпечують дотримання політики підприємства, виконання вказівок і доручень керівництва, запобігання помилкам. Передбачає проведення інвентаризації, ревізії, розподіл обов'язків, процедури перевірки і погоджень, затвердження результатів.

4. Оцінка ризиків (Risk Assessment) – передбачає постійну ідентифікацію, визначення та аналіз ризиків, які можуть завадити досягненню мети діяльності підприємства, постійну оцінку ймовірності їх виникнення та впливу, налагодження механізмів реагування.

5. Моніторинг і виправлення помилок (Monitoring Activities) – постійна або періодична оцінка ефективності системи контролю, якості контрольних механізмів (антикризових, антиризикових регуляторів), а також забезпечення своєчасного їх застосування центрами відповідальності з метою мінімізації ризиків в діяльності підприємства.

Хоча модель системи внутрішнього контролю COSO є універсальною концептуальною основою і спочатку була орієнтована на забезпечення достовірності фінансової звітності, дотримання нормативно-правових вимог,

однак її структурні елементи вирізняються достатньо високим рівнем гнучкості, що дозволяє адаптувати їх до специфічних сфер діяльності підприємства, зокрема до логістичних процесів і управління логістичними витратами.

Логістичні операції підприємства в його логістичному циклі – транспортування, митне оформлення, страхування, складські операції, управління запасами, комплектування продукції, повернення товарів – є доволі складними, багатоетапними та пов'язані із взаємодією великої кількості як зовнішніх, так і внутрішніх контрагентів. Це зумовлює зростання сукупності потенційних загроз і ризиків в діяльності суб'єкту господарювання, що проявляється у зростанні ймовірності виникнення різних помилок, потенційне викривлення інформації щодо витрат, виникнення необґрунтованих фінансових витрат, а також різного роду порушень договірних зобов'язань, а також вимог чинного нормативно-правового законодавства у сфері міжнародних перевезень та обліку товарів.

Саме тому застосування моделі внутрішнього контролю COSO є ефективним інструментом для побудови системи контролю логістичних витрат, спрямованої на зниження вказаних ризиків.

Перехід від загальних положень системи внутрішнього контролю COSO до специфіки логістичного циклу полягає у конкретизації змісту кожного компонента моделі відповідно до особливостей діяльності підприємства, руху його матеріальних потоків, системи обліку транспортних, митних, складських, адміністративних, збутових та інших логістичних витрат.

Отже, пропонуємо такі елементи системи внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна» (табл.3.4).

Отже, контрольне середовище підприємства у сфері логістики формується його керівництвом через створення належної організаційної структури, логістичних центрів відповідальності, визначення їх меж відповідальності за контроль витрат, складських операцій і дотримання норм законодавства щодо логістичних процесів, створення системи документообігу.

Таблиця 3.4 – Пропозиції з удосконалення системи внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна»

Елемент системи внутрішнього контролю	Зміст елемента
1	2
Контрольне середовище підприємства	<p>Формується керівництвом товариства, яке визначає політику внутрішнього контролю логістичних витрат, пов'язаних із:</p> <ul style="list-style-type: none"> – імпортом товарів та комплектуючих; – міжнародним та внутрішнім транспортуванням, складськими операціями; – митним оформленням товарів; – комплектацією продукції за індивідуальними замовленнями клієнтів, доставкою клієнтам. <p>Визначаються посадові обов'язки менеджера із логістики, керівника складу, експедиторів, бухгалтера з обліку ТЗВ та інших витрат. Забезпечується принципами належного обліку, відповідальності, прозорості інформації</p>
Інформаційна система	<p>Документообіг та облікові й інформаційно-технічні рішення товариства:</p> <ul style="list-style-type: none"> – електронні товарно-транспортні накладні (ТТН, CMR), а також інвойси, пакувальні листи тощо; – вантажні митні декларації та документи від митного брокера; – облік складських операцій (надходження, зберігання, комплектація, пакування, інвентаризація запасів); – ERP-облікова система, в якій формуються витрати на транспортування, брокерські послуги, транспортно-заготівельні та складські витрати; – внутрішні документи на транспортування за регіонами та клієнтами; – журнали обліку складських операцій; – інформація про всі договори на логістичні послуги та тарифи підрядників
Контрольні заходи	<p>Застосовуються до всіх видів логістичних витрат підприємства:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Транспортно-заготівельні витрати: перевірка відповідності тарифів перевізників умовам договорів, відповідність маршрутів, підтвердження відстані та обсягів перевезень, контроль правильності обліку ТЗВ; 2. Митні витрати: контроль митних тарифів та їх застосування, брокерських послуг, перевірка відповідності митних декларацій фактичним поставкам; 3. Складські витрати: перевірка фактичної наявності товарів та комплектуючих шляхом інвентаризації, перевірка актів на надання складських послуг; контроль цілісності та якості товарів на складі, правильності розміщення та комплектації. 4. Витрати на комплектацію продукції: перевірка норм витрат запасів на комплектування душових кабін, контроль якості запасів та роботи персоналу. 5. Повернення товарів: контроль витрат на реверсивну логістику, правильність оформлення актів на повернення та витрат на перевезення. 6. Контроль договорів з логістичними компаніями на дотримання ними погоджених ставок та тарифів.

Кінець таблиці 3.4

1	2
Оцінка ризиків	Виявлення ризиків щодо логістичних витрат, які притаманні діяльності ТОВ «Радавей Україна»: <ul style="list-style-type: none"> – підвищення ставок перевізників; – некоректне оформлення ТТН, СМР, актів наданих транспортних послуг; – ризики митних штрафів, неточності у Митній декларації; – втрати або пошкодження товарів та комплектуючих при транспортуванні запасів; – дублювання складських послуг; – ймовірність надлишкових витрат на комплектацію та пакування товарів; – неправильний облік та розподіл транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ)
Моніторинг дієвості контролю витрат	Періодична та постійна оцінка ефективності контролю логістичних витрат: <ul style="list-style-type: none"> – аналіз витрат у порівнянні з планом та минулими періодами (міжнародні перевезення, послуги брокера, складські витрати, витрати на внутрішній транспорт, факти повернення товарів); – комплексна перевірка актів надання послуг (на транспортні та складські послуги, міжнародні перевезення тощо); – контроль транспортно-заготівельних витрат, правильності їх визначення, обліку та списання; – інвентаризація запасів на складі і контроль їх якості; – перевірка ключових показників ефективності витрат КРІ (термінів доставки товарів, рівня витрат, оборотності запасів, якості та надійності логістичних процесів)

Структурний елемент «інформаційна система» в контексті логістичних витрат трансформується у створення і наявність ефективної системи документообігу, інформаційно-аналітичних платформ (ERP, WMS, TMS), що забезпечують підтримку і прозорість руху запасів, налагоджений обмін релевантною інформацією між центрами відповідальності, дотримання стандартів оформлення та якість первинних документів щодо логістичних витрат.

Контрольні заходи застосовуються до усіх видів логістичних витрат через впровадження практичних процедур, спрямованих на перевірку формування й обліку транспортно-заготівельних витрат, у тому числі правильності тарифів перевізників, страхових послуг, розміру митних витрат та законності митних платежів, відповідності актів на надання послуг фактичним логістичним операціям, а також дотримання вимог різних документів в сфері перевезень.

Оцінка ризиків охоплює комплекс потенційних загроз – починаючи від завищення ставок транспортних перевезень та страхування, помилок у митних документах до ризиків втрати чи пошкодження товарів, неправильного обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат між партіями запасів тощо.

Моніторинг дієвості системи внутрішнього контролю логістичних витрат забезпечує періодичну оцінку її ефективності, аналіз відхилень, ревізію і аудит логістичних процесів, оцінку ефективності витрат за показниками логістичних КРІ та їх перегляд.

Система внутрішнього контролю логістичних витрат «повинна бути не лише формальною, але й реальною та систематичною. Ознаками такого контролю є систематична перевірка фінансово-господарської діяльності підприємства, оперативний контроль над витратами з боку керівників структурних підрозділів, контроль, що базується на точних оцінках та об'єктивних вимірниках, та встановлення зворотного зв'язку з контрольованим об'єктом» [30, с. 143].

Таким чином, інтеграція моделі внутрішнього контролю COSO у систему управління і контролю логістичних витрат дає змогу трансформувати загальноорганізаційний підхід до контролю в чітко структурований механізм управління логістичними витратами. Такий підхід сприяє зростанню прозорості, достовірності інформації про логістичні витрати, економічної обґрунтованості їх обліку, що набуває особливої актуальності для підприємств із складною структурою логістичних операцій, таких як ТОВ «Радавей Україна».

Отже, пропонуємо послідовність внутрішнього контролю логістичних витрат [45], яка зображена на рисунку 3.2.

Організація системи внутрішнього контролю логістичних витрат, як впорядкована система, має забезпечувати чітко визначену послідовність і відповідальність окремого центру логістичних витрат, відповідне інформаційно-аналітичне забезпечення, регламентовані процедури контролю, аналіз ефективності логістичних операцій та витрат за ключовими показниками КРІ з метою попередження і коригування відхилень, прийняття управлінських рішень.

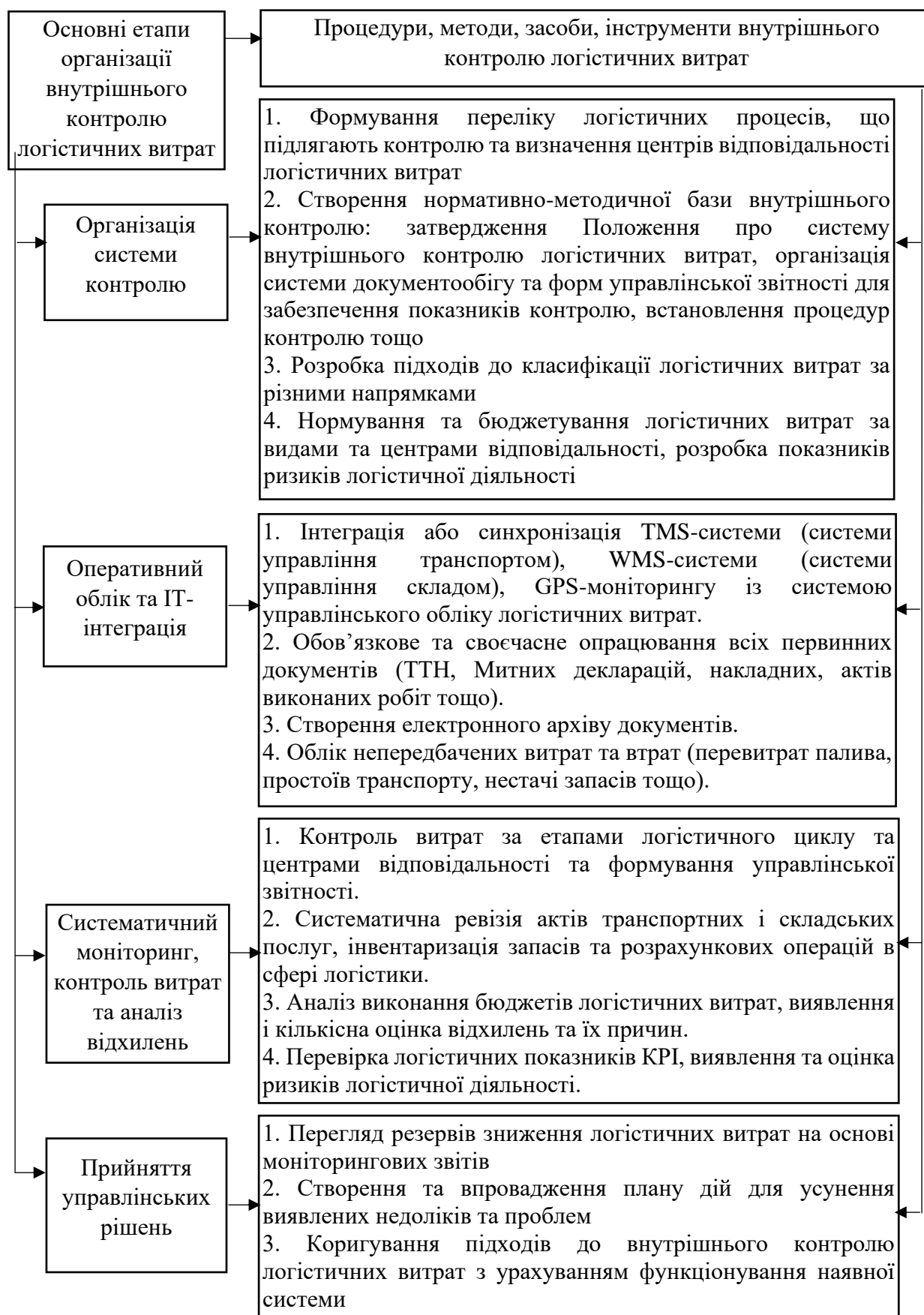

Рисунок 3.2 – Послідовність внутрішнього контролю логістичних витрат в ТОВ

«Радавей Україна»

Запропоновані етапи організації системи внутрішнього контролю логістичних витрат ТОВ «Радавей Україна» забезпечують комплексний, системний та послідовний підхід до управління витратами за логістичними процесами товариства, що охоплює повний цикл руху товарно-матеріальних цінностей – від імпорту товарів та комплектуючих до доставки готової продукції кінцевому споживачеві. Їх послідовна реалізація дозволяє формувати структуровану модель розподілу зони відповідальності, забезпечувати нормативно-методичну підтримку процедур контролю, нормування та бюджетування витрат, належну якість та комбінування інформаційних потоків, своєчасно ідентифікувати ризики в сфері логістики, що є підґрунтям для достовірного обліку логістичних витрат.

Важливим результатом реалізації запропонованих етапів є підвищення рівня обґрунтованості розміру логістичних витрат, мінімізація ймовірності помилок, зростання вартості транспортних, митних, складських, збутових операцій. Водночас, ефективне застосування контрольних процедур сприятиме посиленню фінансової дисципліни, підвищенню рівня відповідальності виконавців за відповідними центрами та забезпеченню прозорості логістичних операцій.

На етапі моніторингу та оцінки ефективності системи внутрішнього контролю, досліджуване товариство отримує можливість встановлювати причини відхилень від запланованих показників КРІ, оперативно реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, оцінювати ризики логістичної діяльності, і, як результат, – удосконалювати механізми контролю та оптимізувати логістичні витрати.

Отже, запропоновані етапи організації системи внутрішнього контролю логістичних витрат дозволяють створити умови для підвищення економічної ефективності діяльності ТОВ «Радавей Україна», його прибутковості за рахунок зниження витрат, зміцнення конкурентних позицій в сфері міжнародної торгівлі.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі розглянуто порядок організації обліку та внутрішнього контролю логістичних витрат торговельних підприємств на прикладі ТОВ «Радавей Україна». Узагальнення отриманих результатів дало змогу сформулювати низку важливих висновків і практичних рекомендацій, зокрема:

– досліджено сутність логістичних витрат як економічної категорії, об'єкту обліку і внутрішнього контролю, їх нормативно-правового регулювання. Актуальність досліджень з проблем ідентифікації, класифікації обліку та контролю логістичних витрат в сучасних кризових умовах визначається багатьма чинниками і набувають особливої ваги, оскільки саме облікова інформація слугує основою для прийняття ефективних управлінських рішень. Аналіз підходів науковців до вивчення сутності поняття «логістичні витрати» довело багатогранність підходів до його трактування і аргументувало важливість застосування комплексного підходу, оскільки це зумовлено різними аспектами логістичної діяльності – від витрат на транспортування до стратегічних витрат, які пов'язані з управлінням ланцюгами постачання, інформаційною підтримкою і сервісним обслуговуванням. Тому для побудови ефективної системи управлінського обліку логістичних витрат слід враховувати такі їх характеристики: як облікову категорію, складову операційних витрат, як витрати, що пов'язані з рухом різних видів ресурсів і є елементами логістичного ланцюга і супроводжують логістичні господарські процеси і операції;

– доведено, що у структурі усіх операційних витрат суб'єктів торговельної діяльності логістичні витрати займають велику питому вагу і прямо впливають фінансові результати підприємства та його конкурентоспроможність. Тому їх класифікація за відповідними ознаками для задоволення інформаційних потреб різних користувачів, поєднання з економічними цілями та з високими стандартами якості обслуговування покупців дозволяє глибше зрозуміти їх специфіку, побудувати ефективну систему управлінського обліку і контролю цих

витрат. Систематизація сучасних досліджень щодо групування логістичних витрат дозволила виділити такі підходи: класичний обліковий, функціонально-логістичний, комплексний обліковий, фасетний, багатовимірний підхід та обліково-цифровий. Порівняння наукових підходів показав їх багаторівневий, системний характер та поєднання методологічних засад обліку, логістики та управлінського аналізу залежно від того, яку роль відіграють логістичні витрати в обліково-аналітичній системі підприємства;

- встановлено, що ефективність логістичної діяльності підприємства та розмір її витрат визначається комплексом взаємозалежних як зовнішніх так і внутрішніх факторів. Проведено структурно-аналітичне дослідження факторів впливу на логістичні витрати і доведено, що ключовими зовнішніми факторами впливу є політико-правові, економічні, географічні та природно-ресурсні, глобалізаційні та соціально-екологічні, які описують макроекономічне та інституційне середовище, в якому функціонує підприємство. Водночас, внутрішні фактори впливу на логістичні витрати і логістичну діяльність в цілому прямо пропорційно залежать від організації підприємства, його ресурсів та управління ними і тому їх можна умовно поділити на виробничо-операційні, організаційно-управлінські та кадрові, техніко-технологічні та інфраструктурні, а також фінансово-економічні;

- доведено, що протягом досліджуваного періоду діяльність ТОВ «Радавей Україна», основним напрямком якої є дистрибуція та продаж сантехнічної продукції бренду «Radaway» в Україні, за останній рік суттєво погіршилась, про що свідчать негативна динаміка чистого доходу від реалізації, чистого прибутку від реалізації, суттєве зростання усіх видів витрат, поточних зобов'язань, залишків нереалізованої продукції товариства. Такі зміни позначилися на погіршенні фінансового стану, зокрема, фінансової стійкості та платоспроможності. Тому в роботі вказано на необхідність реалізації комплексу заходів для покращення фінансового стану, зниження і оптимізації витрат, прийняття рішень з пошуку додаткових напрямків діяльності товариства і джерел доходів;

- встановлено, що основними етапами логістичного циклу ТОВ «Радавей Україна» та формування відповідних витрат в результаті господарських операцій на кожному етапі відносяться: логістика закупівель (постачання (імпорт) товарів та комплектуючих); логістика їх складування; логістика збуту; інформаційна та адміністративна логістика; реверсивна логістика (післяпродажне обслуговування). Облікова політика щодо логістичних витрат визначає підходи до їх визнання, класифікації, оцінки, документування, обліку та контролю;

- узагальнено, що методи оцінки запасів і витрат стосуються імпорту та торгівлі товарами, як основної діяльності товариства. Для оцінки запасів в процесі їх постачання основними методами є середньозважена собівартість та ідентифікована собівартість. Облік транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ) здійснюється прямим включенням до первісної вартості товарів витрат на міжнародний фрахт, мито та брокерські послуги, що виникають при імпорті окремої партії, які додаються до її вартості, формуючи первісну вартість товарів на складі. Попередільний метод для обліку ТЗВ використовується, коли витрати збираються послідовно за фазами імпорту. Для витрат на збут цей метод дозволяє підприємству обліковувати витрати на доставку і аналізувати за групою клієнтів або маршрутом доставки, щоб контролювати рентабельність збуту. У складі адміністративних витрат оцінка та облік логістичних витрат здійснюється на планування постачань, оформлення документів, митне адміністрування, логістичне управління, організацію перевезень;

- досліджено складові первинного, аналітичного та синтетичного обліку логістичних витрат підприємства. Встановлено, що логістичні транспортно-заготівельні витрати обліковують на рахунку 28 «Товари» без виокремлення субрахунків аналітичного обліку. Логістичними витратами, які не включаються до первісної вартості товарів товариства, визнаються витратами того періоду є витрати на збут товарів, які обліковуються на рахунку 93 «Витрати на збут» та логістичні витрати у складі адміністративних витрат, які обліковуються на рахунку 92 «Адміністративні витрати». Встановлено, що документальне підтвердження витрат товариства формується за етапами логістичного циклу і

видами документів з належним рівнем, побудоване за відповідною системою аналітичного й синтетичного обліку, належним відображенням в звітності за скороченою формою. Виявлено недоліки в обліку логістичних витрат, які потребують удосконалення і посилення його контрольних функцій;

- доведено, що успішне функціонування торговельного підприємства в умовах дії воєнного стану в Україні значною мірою залежить від раціональної організації внутрішнього контролю логістичних витрат в системі управління у зв'язку з виникненням великої кількості невизначених ситуацій, обмеженості ресурсів і ризиків, що потребує швидкого реагування на зміни зовнішнього середовища та оптимізації цих витрат. Способи, форми, етапи реалізації системи внутрішнього контролю мають здійснюватися поетапно і бути адаптованими до особливостей логістичного циклу підприємства. У цьому корисною стає ефективно налагоджена система управлінського обліку логістичних витрат, яка дозволяє керівництву отримувати оперативну інформацію про витрати, проводити їх аналіз, забезпечувати збереження різних ресурсів, складати звіти;

- запропоновано запровадити на підприємстві організаційно-методичну систему управлінського обліку логістичних витрат та аргументовано її складові на основі впровадження інформаційно-аналітичної системи, що дозволить використовувати накопичену інформацію для прийняття управлінських рішень. Також зроблено акцент на основних елементах та деталізації облікової політики щодо логістичних витрат, підходах до організації, методики управлінського обліку, групуванні цих витрат, об'єктах, методах та статтях обліку витрат, формах управлінської звітності за центрами відповідальності. Запропоновані складові облікової політики управлінського обліку логістичних витрат узгоджуються з організаційною структурою товариства, логістичним циклом та операціями, переліком центрів відповідальності;

- аргументовано для впровадження на підприємстві міжнародну модель системи внутрішнього контролю COSO в контексті логістичних витрат, яка складається з п'яти важливих елементів: контрольне середовище і моральний клімат; інформаційні системи та комунікація; процедури контролю; оцінка

ризиків та моніторинг і виправлення помилок. Хоча ця модель системи внутрішнього контролю є універсальною концептуальною основою, але дозволяє адаптувати її до специфічних сфер діяльності підприємства, зокрема до логістичних процесів і управління логістичними витратами. Тому в дипломній роботі деталізовано основні елементи системи внутрішнього контролю саме щодо логістичних витрат досліджуваного підприємства. Корисним в сучасних умовах є деталізація ризиків логістичної діяльності та система показників її ефективності КРІ.

Впровадження в господарську діяльність досліджуваного суб'єкта господарювання запропонованих напрямків удосконалення управлінського обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат сприятимуть отриманню своєчасної та достовірної інформації, покращать обліково-аналітичне підґрунтя прийняття управлінських рішень для зростання ефективності господарської діяльності підприємства в цілому.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1Податковий Кодекс України [Електронний ресурс] : кодекс (№ 2755- VI) : [прийнято Верховною Радою України 02.12.2010]. – в редакції від 25.08.25 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 19.11.2025)

2Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : закон (№ 996-XIV) : [прийнято Верховною Радою України 16.07.1999]. – в редакції від 03.09.2024 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 11.10.2025).

3Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : наказ (№ 73) : [затверджено Міністерством фінансів України 07.02.2013]. – в редакції від 06.03.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17> (дата звернення: 05.11.2025).

4Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс] : наказ (№ 246) : [затверджено Міністерством фінансів України 20.10.99]. – в редакції від 01.01.2023 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 19.11.25)

5Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] : наказ (№ 318) : [затверджено Міністерством фінансів України 31.12.99]. – в редакції від 03.11.2020 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 16.11.2025).

6Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» [Електронний ресурс] : наказ (№ 39) : [затверджено Міністерством фінансів України 25.02.2000]. – в редакції від

06.03.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення 06.10.2025).

7Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс] : наказ (№ 291): [затверджено Міністерством фінансів України 30.11.1999]. – в редакції від 09.12.2011 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99> (дата звернення: 19.11.2025).

8Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [Електронний ресурс] : наказ (№ 879) : [затверджено Міністерством фінансів України 02.09.2014]. – в редакції від 29.07.2022 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 06.11.2025).

9Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року [Електронний ресурс] : закон (№ 2697-VIII) [прийнято Верховною Радою України 28.02.2019]. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення: 16.10.2025).

10 Білик О. І. Фактори формування витрат логістичних підприємств в Україні [Електронний ресурс] / О. І. Білик, О. Ю. Замогильний, О. Б. Лапіда // Економіка та суспільство. – 2024. – № 60. – URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3687> (дата звернення: 06.11.2025)

11 Бойченко М. В. Зелена логістика вантажоперевезень: проблеми, шляхи вирішення [Електронний ресурс] / М. В. Бойченко // Вісник економічної науки України. – 2021. – № 2 (41). – С. 152-155. – URL: DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.2\(41\).152-155](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.2(41).152-155). (дата звернення: 10.10.2025).

12 Внутрішній контроль як елемент комплаєнс-системи компанії. [Електронний ресурс]. – URL: <https://surl.li/vrhqjl> (дата звернення: 15.10.2025)

13 Воробець Є. О. Управлінський облік витрат в міжнародній логістиці: формування собівартості логістичних послуг [Електронний ресурс] / Є. О. Воробець // Економіка та суспільство. – 2024. – Вип. № 66. – URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-2> (дата звернення: 20.10.2025).

14 Воськало В. Теоретичні аспекти логістичної діяльності у системі бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / В. Воськало, В. Демський // Економіка та суспільство. – 2024. – № 62. – URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-9> (дата звернення: 20.10.2025).

15 Гаврись О. М. Фасетна класифікація логістичних витрат промислових підприємств / О. М. Гаврись, В. І. Ковшик // Економічний аналіз. – 2014. – Т. 16. № 2. – С. 90-97.

16 Глуценко О. В. Інтеграція принципів сталого розвитку в економічну поведінку фінансових суб'єктів / О. В. Глуценко, М. В. Іващенко // Соціальна поведінка. – 2025. – Випуск 69. – С. 190-201.

17 Гулин І. Ю. Проблеми відображення в обліку логістичних витрат та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / І. Ю. Гулин, Н. А. Гуцал, Т.П. Лободзинська // Економіка та суспільство. 2022. – Вип. 45. – URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1906> (дата звернення: 20.10.2025).

18 Гусак Л. В. Облікова політика як інструмент адаптації облікової інформації до вимог логістичної системи / Л. В. Гусак // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Житомир : Вид-во ЖДТУ, 2011. Вип. № 1 (55). С. 320-322.

19 Гусак Л. В. Бухгалтерський облік та логістика як складові системи управління підприємством / Л. В. Гусак // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 2 (52). – С. 89-94.

20 Гуцаленко Л. В. Управлінська звітність витрат на логістику виноробних підприємств [Електронний ресурс] / Л. В. Гуцаленко // Ефективна економіка. – 2025. – №5. – URL: DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.5.11__ (дата звернення: 20.10.2025).

21 Демський В. І. Облік логістичних витрат у дослідженнях вітчизняних учених [Електронний ресурс] / В. І. Демський // Інклюзивна економіка. – 2024. – № 3 (05). – С. 28-31. – URL: DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.5-4 (дата звернення: 25.10.2025).

22 Демський В. І. Особливості бухгалтерського обліку логістичних витрат підприємств [Електронний ресурс] / В.І. Демський // Економіка та суспільство. – 2025. – Вип. № 74. – URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-105> (дата звернення: 10.10.2025).

23 Задорожний З. Логістичні витрати та їх класифікація / З. Задорожний, А. Грицишин // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2017. – Вип. 2. – С. 109-117.

24 Завербний А. С. Особливості формування логістичних ланцюгів в умовах війни та у післявоєнний період [Електронний ресурс] / А. С. Завербний, З. П. Дзуліт, Х. І. Вуєк // Економіка та суспільство. – 2022. – №43. – URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1750> (дата звернення: 15.10.2025).

25 Завитій О. Логістичні витрати виробничих підприємств як об'єкти обліку та контролю / О. Завитій, Т. Дідоренко, Л. Кондрюк // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. – 2019. – Випуск 1-2. – С. 49-73.

26 Жарська І. О. Сучасні тренди логістики сталого розвитку [Електронний ресурс] / І. О. Жарська // Бізнес Інформ. – 2022. – №10. – С. 206-211. – URL: DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-10-206-211> (дата звернення: 25.10.2025).

27 Жарська І. О. Екологічні аспекти логістичної діяльності на засадах сталого розвитку [Електронний ресурс] / І. О. Жарська, І. С. Марчук, С. С. Орловська // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2022. – № 9-10 (298-299). – С. 110-117. – URL: DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2022-9-10-298-299-110-117> (дата звернення: 15.10.2025).

28 Кононенко Л. В. Трансформація системи обліково-аналітичного забезпечення як складової управління підприємством в умовах сталого розвитку та діджиталізації суспільства / Л. В. Кононенко, С. П. Ніколаєва // Економічний простір. – 2022. – № 177. – С. 69-75.

29 Коробкова О. М. Логістична діяльність підприємств в умовах воєнного стану / О. М. Коробкова // Actual problems of modern science. – 2023. – № 4. – С. 457-459.

30 Кравець О. В. Контроль внутрішніх логістичних витрат на підприємстві / О. В. Кравець // Вісник ЛТЕУ. Економічні науки. – 2024. – № 76. – С. 138-145.

31 Кравець О. В. Методичне забезпечення обліку логістичних витрат: проблеми та шляхи їх вирішення / О. В. Кравець // Облік і фінанси. – 2024. – Вип. №1. – С. 5-13.

32 Кравець О. В. Сутність логістичних витрат підприємств та їх класифікація / О. В. Кравець // Вісник ЛТЕУ. Економічні науки. – 2023. – Вип. 74. – С. 144-150.

33 Краєвський В. М. Системна реконфігурація структури логістичних витрат у контексті впровадження принципів екологічно та кліматично відповідальної логістики [Електронний ресурс] / В. М. Краєвський // Український економічний часопис. – 2025. – Випуск 9. – С. 57-62. – URL: <https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/568/549> (дата звернення: 25.10.2025).

34 Кузьмін О. Є. Типологія витрат на логістично-постачальницьку діяльність підприємств [Електронний ресурс] / О. Є. Кузьмін, О. Б. Телішевська // Бізнес Інформ. – 2017. – № 3. – С. 231-236. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_3_38 (дата звернення: 25.10.2025).

35 Кулик В. А. Інтеграція принципів сталого розвитку в управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства / В. А. Кулик // Ефективна економіка. – 2025. – № 10.

36 Куцик П. О. Організація внутрішнього контролю в системі управління логістичними витратами торговельних підприємств / П. О. Куцик, Т. О.

Герасименко, Л. Г. Медвідь // Вісник ЛТЕУ. Економічні науки. – 2024. – № 78. – С. 7-15.

37 Медвідь Л. Г. Управлінський облік витрат у системі управління логістичною діяльністю підприємства [Електронний ресурс] / Л. Г. Медвідь, А. В. Левкович // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2017. – №3(38). – С. 85-93. – URL: [https://doi.org/10.26642/pbo-2017-3\(38\)-85-93](https://doi.org/10.26642/pbo-2017-3(38)-85-93) (дата звернення: 05.11.2025).

38 Медвідь Л. Г. Управлінська звітність у системі внутрішнього контролю логістичних витрат / Л. Г. Медвідь, А. В. Левкович // Економіка і фінанси : науковий журнал. – 2018. – № 2. – С. 53-69.

39 Радецька Л. П. Багатокритеріальна класифікація логістичних витрат у системі управлінського обліку / Л. П. Радецька, Ю. В. Єгорова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – Т. 1. – С. 113-117.

40 Ремзина Н. Особливості управління ланцюгами постачання в умовах кризових явищ / Н. Ремзина // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – 2023. – № 1 (82). – С. 110-124

41 Резнік Н. П. «Зелена» логістика у бізнесі логістичних перевезень: перспективи та особливості розвитку «зеленої» логістики у бізнесі для України [Електронний ресурс] / Н. П. Резнік, О. Л. Мариніна // Український журнал прикладної економіки та техніки. – 2024. – Том 9. – № 1. – С. 62-66.. – URL: DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-10> (дата звернення: 05.11.2025).

42 Рета М. В. Логістичні витрати: визначення, класифікація та облік / М. В. Рета // Бізнесінформ. – 2012. – № 8. – С. 155-158.

43 Рудніченко Є. М. Логістичні витрати підприємства: аналіз складу та структури [Електронний ресурс] / Є. М. Рудніченко, Н. І. Гавловська // Економіка Менеджмент Підприємництво. – 2011. – № 23 (II). – URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3c8689de-4d0a-4c55-967d-173a41e1871a/content> (дата звернення: 15.10.2025).

44 Садовська І. Б. Організація управлінського обліку логістичних витрат [Електронний ресурс] / І. Б. Садовська, К. Є. Нагірська, Б. О. Гаврилюк //

Економіка та суспільство. – 2024. – №65. – URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-100> (дата звернення: 08.11.2025).

45 Садовська І. Б. Організація внутрішнього контролю логістичних витрат торговельного підприємства [Електронний ресурс] / І. Б. Садовська, К. Є. Нагірська, Н. В. Тлущкевич // Економіка та суспільство. – 2024. – № 65. – URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-100> (дата звернення: 09.11.2025).

46 Сало Я. В. Екологічні аспекти сучасної логістики / Я. В. Сало // Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. – 2023. – № 15. – С. 209-215.

47 Сало Я. В. «Зелена» логістика в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Я. В. Сало // Економіка та суспільство. – 2023. – Вип. 47. – URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-58> (дата звернення: 08.11.2025).

48 Сень В. Інноваційні підходи до обліку та управління логістичними витратами у цифровій економіці [Електронний ресурс] / В. Сень, В. Царук // Економічний аналіз. – 2024. – Том 34. – № 3. – С. 438-446. – URL: DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.03.438> (дата звернення: 08.11.2025).

49 Серпенінова Ю. С. Проблемні аспекти ідентифікації та облікового відображення логістичних витрат [Електронний ресурс] / Ю. С. Серпенінова, А. С. Лінська // Інфраструктура ринку. – 2018. – № 23. – С. 351-358. – URL: <http://market-infr.od.ua/uk/23-2018> (дата звернення: 08.11.2025).

50 Сідлецький В. В. Вплив внутрішніх факторів на формування та розмір логістичних витрат підприємства // Інструменти регулювання національної економіки та стратегічні пріоритети розвитку підприємницької та торговельної діяльності в умовах глобальних викликів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції в рамках V Міжнародного економічного форуму (4-5 грудня 2025 р), м. Хмельницький.

51 Телішевська О. Б. Фактори, які визначають витрати на логістично-постачальницьку діяльність підприємства / О. Б. Телішевська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – № 23. – С. 390-397.

52 Трушкіна Н. В. Трансформація транспортно-логістичної системи в Україні на засадах зеленої логістики [Електронний ресурс] / Н. В. Трушкіна // Економічний вісник Донбасу. – 2019. – № 2(56). – С. 151-161. – URL: DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-2\(56\)-151-161](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-2(56)-151-161) (дата звернення: 06.11.2025).

53 Фоміна О. В. Облік логістичних витрат для цілей управління [Електронний ресурс] / О. В. Фоміна, О. О. Августова // Бізнес Інформ. – 2019. – № 4. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_4_42 (дата звернення: 05.11.2025).

54 Химич І. І. Структуризація витрат як детермінанта ефективного обліку та контролю логістичних процесів / І. І. Химич // Інноваційні стратегії та виклики сучасного маркетингу в умовах глобальних технологічних змін та цифровізації економічних процесів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (10 квітня 2025 р.) / за ред. Б. Семака, Н. Басій, О. Вовчанської. Львів: ЛТЕУ, 2025. – 224 с. – С. 90-92.

55 Штефуник С. Р. Облік логістичних витрат в системі управління збутовою діяльністю підприємства [Електронний ресурс] / С. Р. Штефуник, І. М. Кіндзерський // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». – 2024. – № 7. – URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-7-10117> (дата звернення: 05.11.2025).

56 Яремко І. Й. Класифікація витрат як основа організації обліку і контролю логістичної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / І. Й. Яремко // Економіка та суспільство. – 2024. – Вип. № 64. – URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-125> (дата звернення: 18.10.2025).